

310.114

ส. ๒๘๗

ร. ๒

พ. ๔ ก.ค. ๒๕๔๐

ศึกษาการปรับตัวและการรู้คุณค่าทางศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ปริญญานิพนธ์
ของ
สมหมาย จิตวรินทร์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม ๒๕๓๙

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

12160

ประกาศขอบคุณ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต คำฉิม และศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา ธรรมา ที่ได้ช่วยเหลือแนะแนวทาง อีกทั้งยังช่วยตรวจแก้ไข เกี่ยวกับการวิจัยทุกขั้นตอน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจากอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาพล ที่ได้กรุณาแนะนำและรับเป็นกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ด้วยความเต็มใจยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. วีระ สุภากิจ จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้ช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนแนะนำเกี่ยวกับการทำตาราง

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย อาจารย์คณินันต์ย์ กลิ่นเมือง ตลอดจนอาจารย์ท่านอื่นๆ ที่ได้ให้ความเอื้อเฟื้อและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการทำวิจัยนี้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ พี่ๆ เพื่อนๆ ทุกคน ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สมหมาย จิตวารินทร์

พฤษภาคม 2539

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	คำนำ	1
	ความมุ่งหมายของการค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการค้นคว้า.....	5
	นิยามปฏิบัติการ	5
2.	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	7
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัว	8
	ความหมายของการปรับตัว	8
	ลำดับขั้นของการปรับตัว.....	9
	นิยามศัพท์เฉพาะ	9
	สาเหตุของการปรับตัว	9
	ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดี	11
	การปรับตัวทั่วไป	13
	การปรับตัวด้านการเรียนการสอน.....	14
	ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน	16
	การปรับตัวกับครู	17
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของเด็ก.....	18
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของเด็ก.....	19
	ศาสนากับมนุษย์.....	20
	ศาสนาอิสลามและความเชื่อตลอดจนข้อปฏิบัติ	21
	ศาสนาพุทธและความเชื่อตลอดจนข้อปฏิบัติ.....	24

	หน้า
การถ่ายทอดศาสนาสู่เยาวชน.....	28
ครอบครัวและการรู้คุณค่าทางศาสนาของเยาวชน.....	29
บทบาทและความสำคัญของศาสนาต่อบุคคล.....	30
ความสามารถในการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนา.....	32
บทที่ 4	
3 วิธีการดำเนินการค้นคว้า.....	42
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	48
5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอ.....	64
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า.....	68
กลุ่มตัวอย่าง.....	68
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	69
สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูล	70
อภิปรายผล	85
ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	116
ประวัติผู้วิจัย	129

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	43
2 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนชายไทยพุทธ และนักเรียนชายไทยมุสลิม.....	49
3 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนหญิงไทยพุทธและนักเรียนหญิงไทยมุสลิม.....	49
4 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในแต่ละระดับชั้น.....	50
5 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม.....	51
6 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง.....	52
7 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ.....	53
8 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง.....	54
9 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	55
10 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนที่รู้คุณค่าทางศาสนาสูง	56
11 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ	57
12 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง	58
13 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น	59
14 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ.....	60
15 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง.....	61
16 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง.....	62
17 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ.....	63
18 เปรียบเทียบการปรับตัวกันเพื่อน ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูง ปานกลาง และต่ำ.....	64

19	เปรียบเทียบการปรับตัวกับครู ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูง ปานกลาง และต่ำ	65
20	เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจปานกลาง และต่ำ.....	66
21	เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนที่รู้คุณค่าทางศาสนาสูงและต่ำ.....	67
22	เปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนชายไทยพุทธ และนักเรียนชายไทยมุสลิม.....	69
23	เปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนหญิงไทยพุทธ และนักเรียนหญิงไทยมุสลิม.....	70
24	เปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น.....	70
25	เปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูง.....	71
26	เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนปานกลาง.....	71
27	เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนต่ำ.....	72
28	เปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง	72
29	เปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ.....	73
30	เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง.....	73
31	เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น	74
32	เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูงปานกลาง และต่ำ.....	74
33	เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ.....	75
34	เปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลางและฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	75

35 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนชาย	76
36 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนหญิง.....	77
37 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	79
38 ความสัมพันธ์ของการปรับตัวและการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	80
39 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวและการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	81
40 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนที่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง.....	82
41 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนที่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง.....	83
42 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนที่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ.....	84
43 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนที่ มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ.....	85
44 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนที่ มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง.....	86
45 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนที่ มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ	87
46 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนที่ รู้คุณค่าทางศาสนาสูง	87
47 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียน ไทยพุทธ	88
48 ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียน ไทยมุสลิม	89

บทที่ 1

บทนำ

ประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะเร่งรัดพัฒนา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจจากระบบเกษตรกรรมมาเป็นระบบอุตสาหกรรม จึงต้องคำนึงถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ดีที่สุดคือการให้การศึกษาโดยการขยายโอกาสให้เด็กไทยทุกคนมีความรู้พื้นฐานสูงขึ้นจากที่เคยเรียนในภาคบังคับ 6 ปี ก็นับว่าเป็น 9 ปี (กลั่น สระทองเนียม 2537 : 24) ซึ่งสาโรช บัวศรี (2518 : 3) ได้กล่าวไว้ว่าในการจัดการศึกษานั้น ควรคำนึงถึงหลัก 3 ประการคือ

1. จะต้องให้ได้เล่าเรียนโดยทั่วถึงกันทุกคนอย่างมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (The Access to Education)
2. จะต้องสอนให้ผู้เรียน ได้เรียนสำเร็จมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (The Success in Education)
3. จะต้องให้ผู้เรียน ได้รับผลประโยชน์จากการเรียนนั้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (The Benefit from Education)

จากหลัก 3 ประการดังกล่าว หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ต้องเผชิญปัญหาหลายด้านในการจัดการศึกษาขยายโอกาสในปี พ.ศ. 2528 รัฐบาลได้เสนอให้กรมสามัญศึกษาจัดทำเรื่องขยายโอกาสทางการศึกษา แต่เนื่องจากกรมสามัญจะต้องสร้างโรงเรียนเพิ่มขึ้นหลายแห่ง เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นและต้องใช้งบประมาณมากจึงไม่สามารถดำเนินการได้ ดังนั้นในวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ เปิดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี เป็น 9 ปี ในปีแรกๆ ครูในสังกัดกรมสามัญ ไม่เห็นด้วยและไม่พอใจอย่างยิ่ง เพราะทำให้นักเรียนของกรมสามัญลดลง (กลั่น สระทองเนียม 2537 : 24) ดังนั้นทางกรุงเทพมหานครก็เปิดขยายโอกาสทางการศึกษาถึง 9 ปี เช่นกัน เพื่อไม่ให้กระทบต่อจำนวนนักเรียนของกรมสามัญศึกษา จึงได้กำหนดให้โรงเรียนที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา ทางกรุงเทพมหานครจะไม่เปิดขยายโอกาสทางการศึกษาเป็น 9 ปี เพื่อให้ นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใน โรงเรียนของกรมสามัญศึกษาและทางกรมสามัญศึกษา ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มขึ้น โดยในปีการศึกษา 2534 นายโกวิท วรรณพัฒน์

อธิบดีกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้เปิดเผยว่า ในปีการศึกษา 2535 โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด กรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร จะรับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีทะเบียนบ้านอยู่ใกล้โรงเรียนในรัศมี 500 เมตรอย่างน้อย 1 ปี เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้โดยไม่ต้องสอบเข้า จำนวน 60 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนนักเรียนที่รับได้ ทั้งหมด (วิทยากรย 2534 : 4) เพราะถือว่าเป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่ ซึ่งถือว่าเป็นผลดีหลายด้าน เช่น ลดปัญหาความแออัดของการจราจรบนท้องถนน ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของนักเรียน และผู้ปกครอง สามารถติดตามพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด แต่ในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงจะมีนักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่สมัครเกินจำนวน 60 เปอร์เซ็นต์ ของนักเรียนที่รับได้ทั้งหมด ทางโรงเรียนจึงต้องคัดเลือกนักเรียนด้วยวิธีจับฉลาก ส่วนนักเรียนที่จับฉลากไม่ได้ก็ต้องสมัครสอบคัดเลือกเช่นเดียวกับนักเรียนที่อยู่นอกพื้นที่ ในการสมัครสอบคัดเลือกแต่ละครั้ง นักเรียนมีสิทธิ์เลือกโรงเรียนที่ต้องการเข้าเรียนได้ 4 อันดับ ส่วนมากอันดับแรกนักเรียนจะเลือกโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและอันดับรองลงมาจะเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ของตนเอง

โรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทยเป็นโรงเรียนหนึ่งที่มีนักเรียนในเขตพื้นที่สมัครเรียนไม่ถึง 60 เปอร์เซ็นต์จากการรับสมัครครั้งแรก ส่วนใหญ่นักเรียนที่สมัครเป็นนักเรียนไทยมุสลิม ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก จากการศึกษาของมูรี จารุปาน (2519 : 62) พบว่าชาวมุสลิมไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในชั้นสูงๆ หลังจากจบการศึกษากลับบ้านแล้ว ในขณะที่เดียวกันขจักษ์ บุรุษพัฒน์ (2515 : 29-31) พบว่าชาวมุสลิมไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในชั้นสูงๆ เพราะมองไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องรู้ภาษาไทยมาก เพราะเกรงว่าหากรู้ภาษาไทยมากจะทำให้หันเหไปจากภาษาเดิมและวัฒนธรรมเดิมของตนและจากการศึกษาของสมานมิตร วิทยอภิบาลกุล (2526 : 64) พบว่า ประเพณีค่านิยมและความเชื่อของประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนา การศึกษามากที่สุดคือการยกย่องว่าการเรียนศาสนามีความสำคัญกว่าการเรียนวิชาอื่นๆ ดังนั้น ในปีแรกๆ ที่ทางกรมสามัญกำหนดเขตโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ จะมีนักเรียนไทยพุทธจำนวนหนึ่งไปสอบเข้าในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงอยู่นอกเขตพื้นที่แต่หลังจากประกาศผลการสอบเข้าแล้ว ก็มียุทธศาสตร์ส่วนหนึ่งมาเข้าเรียนในโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทยเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นนักเรียนที่ทางโรงเรียนที่รับสมัครสอบได้ส่งมาตามลำดับคะแนนที่นักเรียนสอบได้ตามอันดับโรงเรียนที่เลือกไว้ ในปีต่อๆ มามีนักเรียนในเขตพื้นที่ของโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย สมัครเข้าเรียนในรอบแรกมากขึ้น เนื่องจากทางโรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์ไปตามโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่ โดยการจัดแนะแนวการศึกษาต่อและทางโรงเรียนได้ปรับปรุงการเรียนการสอนในด้านวิชาการให้ทัดเทียมกับโรงเรียนของกรมสามัญทั่วไป ดังนั้นในโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

จึงมีนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมในจำนวนที่ใกล้เคียงกันซึ่งตามปกตินักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นวัยที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงและรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก (2518 :64) และในปี ค.ศ. 1954 แซนเดอร์สัน (Sanderson. 1954 : 290) ได้จำแนกปัญหาที่นักเรียนเผชิญจากมากไปน้อย โดยลำดับแรกคือ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างจากระดับประถมศึกษาจะต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ความแตกต่างของกิจกรรมต่างๆ เนื้อหาวิชา ระเบียบวินัย หลักสูตร สภาพภายในและภายนอกห้องเรียน อุปกรณ์การเรียน การคบเพื่อน ครู นอกจากนักเรียนในโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย จะต้องปรับตัวเช่นเดียวกับนักเรียนในโรงเรียนสามัญทั่วไปแล้ว ต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ครู ต่างศาสนา และต่างวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละคนมีความเคร่งครัดต่อศาสนาของตนเองแตกต่างกัน พิธีกรรม ความเชื่อ ค่านิยม แตกต่างกัน ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามค่อนข้างจะเข้มงวดต่อคำสอนของทางศาสนามากกว่าและมีข้อห้ามทางศาสนาค่อนข้างมาก ส่วนผู้นับถือศาสนาพุทธไม่ได้เคร่งครัดเกี่ยวกับศาสนามากนัก จะปฏิบัติเท่าที่จะทำได้ ส่วนมากจะยึดคำสอนเกี่ยวกับ สิล สมาธิ การทำใจให้สงบ ความแตกต่างทางความเชื่อ ค่านิยม ทำให้นักเรียนจะต้องปรับตัวให้เข้ากันได้ ทองค่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา (2504 : 35) ได้กล่าวว่า ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ละเอียดอ่อน เพราะนอกจากจะมีบัญญัติเกี่ยวกับปรัชญาแห่งชีวิต และศีลธรรมอันดีงามแล้ว ยังได้บัญญัติที่ครอบคลุมถึงการดำรงชีวิตประจำวันด้วย ศาสนาอิสลามจึงมีอิทธิพลอย่างสำคัญยิ่งต่อวิธีการดำรงชีวิตของผู้นับถือศาสนานี้จึงทำให้ผู้นับถือศาสนาอิสลาม มีวิธีการดำเนินชีวิตเป็นการเฉพาะตน ซึ่งแตกต่างไปจากผู้นับถือศาสนาอื่นมาก ส่วนศาสนาพุทธมุ่งให้ผู้นับถือแสดงออกในการปฏิบัติบูชา บุคคลจะปฏิบัติตนหรือไม่ก็ได้ไม่มีใครบังคับ ยกเว้นบุคคลที่อยู่ในเพศนักบวช โดยเฉพาะพระภิกษุจะต้องปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างเคร่งครัด ชาวไทยพุทธโดยทั่วไปจึงไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาเท่าใดนัก สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2516 : 51) ได้กล่าวว่าโรงเรียนมิได้มีหน้าที่ต่อการศึกษาแต่อย่างเดียว ครูควรรับผิดชอบในเรื่องการพัฒนาจิตใจ โดยเฉพาะพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กด้วย ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนนี้ส่วนมากมักจัดกิจกรรมทางศาสนาอิสลาม พิธีกรรมและข้อห้ามต่างๆ ของทางศาสนาอิสลาม ซึ่งนักเรียนไทยพุทธไม่คุ้นเคยกับพิธีทางศาสนาอิสลาม ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมแตกต่างไปจากศาสนาพุทธ ซึ่งทำให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มต้องปรับตัวเข้าหากัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาการปรับตัวของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม เพื่อเป็นแนวทางให้ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้จัดการศึกษาและกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับการปรับตัวของนักเรียน ซึ่งมีผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนด้วย

จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธ และนักเรียนไทยมุสลิมที่มี เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ที่เหมือนกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียน โดยรวมและรายด้าน ตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรับรู้คุณค่าทางศาสนา
3. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรับรู้คุณค่าทางศาสนาที่เหมือนกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และศาสนา
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวและการรับรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ ศาสนา และการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

จากผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ให้ ครู ผู้ปกครองของนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ได้ทราบถึงปัญหาด้านการปรับตัว และความเคร่งครัดในศาสนา เพื่อเป็นแนวทางป้องกัน ส่งเสริม และแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดบริการให้คำปรึกษาแนะแนวและจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอน กิจกรรมนอกห้องเรียน ให้สอดคล้องกับการปรับตัวของนักเรียนทั้งสองศาสนา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีขอบข่ายการค้นคว้า ดังนี้

1. ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวน 1,575 คน

2. ตัวแปรในการศึกษา แบ่งเป็น

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- เพศ แบ่งเป็น เพศชาย เพศหญิง
- ระดับชั้นเรียน แบ่งเป็น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3
- ฐานะทางเศรษฐกิจ แบ่งเป็น ฐานะทางเศรษฐกิจระดับกลางและต่ำ
- การรับรู้คุณค่าทางศาสนา แบ่งเป็น มากและน้อย
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูง กลางและต่ำ

2.2 ตัวแปรตาม

- การปรับตัวซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้านคือ

1. การปรับตัวกับเพื่อน
2. การปรับตัวกับการเรียนการสอน
3. การปรับตัวกับครู

นิยามปฏิบัติการ

การปรับตัวหมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการประพฤติปฏิบัติตนในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมตามความคาดหวังของสังคม โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อจิตใจ แบ่งเป็น 3 ด้านคือ

1. การปรับตัวกับการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน

2. การปรับตัวกับเพื่อน หมายถึง กระบวนการที่บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมของเขา เกี่ยวกับการคบเพื่อน โดยพิจารณาการทำงานร่วมกัน การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ

3. การปรับตัวกับครู หมายถึง กระบวนการที่บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมของเรา เกี่ยวกับการสอน การปกครองของครู

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักเรียนไทยพุทธ หมายถึง นักเรียนโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มาจากครอบครัวที่มีคามารคามิเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ และตัวนักเรียนเองก็นับถือศาสนาพุทธ

2. นักเรียนไทยมุสลิม หมายถึง นักเรียนโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มาจากครอบครัวที่มีคามารคามิเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาอิสลาม และตัวนักเรียนเองก็นับถือศาสนาอิสลาม

3. ชั้นเรียน หมายถึง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียนแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

4.1 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 2.75 ขึ้นไป

4.2 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 2.75 แต่ไม่ต่ำกว่า 2.00

4.3 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00

5. เพศ ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง

6. ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนต่อสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

6.1 ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึกว่ ครอบครัวขาดแคลน มีหนี้สิน

6.2 ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึกว่ ครอบครัวมีการใช้จ่ายอย่างเพียงพอ

7. ศาสนา หมายถึง ศาสนาที่นักเรียนในโรงเรียนนี้นับถือ แบ่งเป็น ศาสนาและศาสนาอิสลาม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัว
 - 1.1 ความหมายของการปรับตัว
 - 1.2 ลำดับขั้นของการปรับตัว
 - 1.3 สาเหตุของการปรับตัว
 - 1.4 ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดี
 - 1.5 ปัญหาด้านการปรับตัวทั่วไป
 - 1.6 ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนการสอน
 - 1.7 ปัญหาความสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน
 - 1.8 ปัญหาการปรับตัวของนักเรียนกับครู
2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับการปรับตัวของเด็ก
 - 2.1 งานวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของเด็ก
3. ศาสนากับมนุษย์
 - 3.1 ศาสนาที่สำคัญในประเทศไทย
 - 3.1.1 ศาสนาอิสลามและความเชื่อตลอดจนข้อปฏิบัติ
 - 3.1.2 ศาสนาพุทธและความเชื่อตลอดจนข้อปฏิบัติ
 - 3.2 การถ่ายทอดศาสนาสู่เยาวชน
 - 3.3 ครอบครัวและการเห็นคุณค่าทางศาสนาของเยาวชน
 - 3.4 บทบาทและความสำคัญของศาสนาต่อบุคคล
 - 3.5 ความสามารถในการปรับตัวกับการรู้คุณค่าของศาสนา

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัว

1.1 ความหมายของการปรับตัว

คาร์วิน (Darwin) เป็นคนแรกที่ใช้คำว่าปรับตัว (Adaptation) ในทฤษฎีวิวัฒนาการ ซึ่งมีชีวิตที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในโลก ที่เต็มไปด้วยอันตรายต่างๆ ได้เท่านั้น ที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ ต่อมานักจิตวิทยาได้ขอยืมคำว่า (Adaptation) มาใช้แล้วได้ใช้ชื่อใหม่ว่า "adjustment" ซึ่งทั้ง 2 คำนี้นำมาใช้เกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ ในด้านการปรับตัวที่เป็นไปตามความต้องการของร่างกาย ส่วนในแง่จิตวิทยาจะศึกษาถึงการปรับตัวที่เป็นไปตามความต้องการของจิตใจ

กิลเมอร์ (Gilmer, 1971 : 73) ได้อธิบายว่า การปรับตัวเป็นกระบวนการที่มนุษย์มีปฏิกิริยาโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นการปรับตัวเข้ากับปัญหารวมถึงปรับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ให้เข้ากับความต้องการด้วย ลาซารัส (Lazarus, 1969 : 17-18) ได้กล่าวถึงการปรับตัวของมนุษย์ เป็นไปตามแรงผลักดัน 2 อย่างคือ แรงผลักดันภายนอก ซึ่งหมายถึง แรงกระตุ้นอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคมที่เขาอยู่ แรงผลักดันภายใน หมายถึง แรงกระตุ้นอันเกิดจากสภาพทางสรีระภายในร่างกายและประสบการณ์ทางสังคมที่เรียนรู้ในอดีต

อิงลิชและอิงลิช (English and English, 1968 : 75) ให้ความหมายการปรับตัวว่า หมายถึงกระบวนการปรับปรุงความต้องการและพฤติกรรมของบุคคลในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น ทำให้เขาได้รับความพอใจ มอสโควิทซ์ และออร์เกิล (Moskowitz and Orgel, 1969 : 305) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า การปรับตัวหมายถึง การปรับพฤติกรรมของแต่ละคนให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความต้องการ แรงจูงใจ และนิสัยของแต่ละบุคคลไปในทางใดทางหนึ่ง นอกจากนี้ความเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับโอกาส ความต้องการ และข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อมด้วย (2524 : 180) อธิบายความหมายของการปรับตัวว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหาด้านบุคลิกภาพ และปัญหาด้านความต้องการ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้นๆ ออร์ทัย ชื่นมนุษย์ (ม.ป.ป. : 11) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่า คือปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อ สิ่งแวดล้อมนั่นเอง แต่ละคนจะพยายามฝ่าฟันให้ได้สิ่งอยากได้ให้สำเร็จถึงจุดมุ่งหมายแต่ละอย่างที่ตนวางไว้ พยายามให้ความหวังถูกลงไปสมความปรารถนา แต่ขณะเดียวกันบุคคลที่จะอยู่ได้อิทธิพลความกดดันบังคับของสิ่งแวดล้อม ให้ประพฤติปฏิบัติในแนวใดแนวหนึ่ง แล้วแต่สภาพการณ์กาลเทศะต่างๆ ไป ดังนั้นการปรับตัวจะรวมถึงการปรองดองไกล่เกลี่ยความต้องการส่วนตนให้

สอดคล้องกับความต้องการของสิ่งแวดล้อม รุจิราภา สิทธิปาน (2531 : 5) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่างประเทศไว้ว่า หมายถึงกระบวนการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมความรู้สึก และความคิดเห็นเพื่อให้สามารถเข้ากับเพื่อนต่างประเทศได้ โดยพิจารณาจากการมีความเข้าใจตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนต่างประเทศ สร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างประเทศ และเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนต่างประเทศได้

จากคำจำกัดความดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การปรับตัวทางสังคม เป็นกระบวนการที่บุคคลพยายามปรับพฤติกรรมตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง เพื่อให้สามารถรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมอย่างมีความสุข

1.2 ลำดับขั้นของการปรับตัว

ชัยนาถ นาคบุปผา (2515 : 73-74) กล่าวถึงลำดับขั้นต่างๆ ใน การปรับตัวของวัยรุ่น ซึ่งนักจิตวิทยาได้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นคือ

1. เด็กจะต้องเรียนรู้ที่จะหลบเลี่ยงการกระทบกระทั่งกับผู้อื่น อันจะก่อให้เกิดความเคียดแค้นแก่ตน เขาจะต้องเรียนรู้ในสิทธิของผู้อื่น
2. เด็กจะต้องเรียนรู้ว่าตนจะต้องเคารพ เชื่อฟังผู้ใหญ่ และอยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่ เป็นการปรับตัวที่สูงกว่าการกระทำในขั้นแรก
3. เด็กจะต้องเรียนรู้เพื่อสามารถทำงานร่วมกับหมู่คณะได้ดี รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ ผู้นำและผู้ตามโดยการจัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นหมู่คณะ และมีการแนะแนวทางที่เหมาะสมแก่เขาด้วย
4. ขั้นสูงสุดของการปรับตัวทางสังคมของวัยรุ่น ได้แก่ ความสามารถที่จะเข้าใจผู้อื่น โดยให้เด็กหัดสังเกต นิสัยใจคอ และการกระทำของบุคคลในเรื่องต่างๆ ที่เด็กเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการเข้าร่วมสังคมกับบุคคลที่แวดล้อมตัวเด็ก

1.3 สาเหตุของการปรับตัว

วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุนีย์ ชิตากร (2522 : 160) ได้อธิบายถึงสาเหตุของการปรับตัวว่า คนเราจะปรับตัวเมื่อเกิดความไม่สบายใจ ความวิตกกังวล ความคับข้องใจ และความเครียด ซึ่งเกิดจากสิ่งต่อไปนี้

1. ไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะอุปสรรคที่เนื่องมาจากตัวเองหรือผู้อื่น มีผลทำให้บุคคลเกิดความไม่สบายใจ ความคับข้องใจตามมา
- มาสโลว์ (Maslow) ได้แบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ออกเป็นขั้นๆ 5 ขั้น ดังนี้

1.1 ความต้องการทางร่างกาย

1.2 ความต้องการความปลอดภัย

1.3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ เช่น ต้องการความรัก ความอบอุ่น การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนเข้าร่วมเป็นสมาชิกในหมู่คณะ

1.4 ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ เช่น ต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ ความร่ำรวย ฐานะทางสังคม การยอมรับนับถือตนเอง และการยอมรับจากสังคม

1.5 ความต้องการสัจธรรมแห่งตน คือ ต้องการเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ เข้าใจความจริงของชีวิต และสรรพสิ่งทั้งหลาย ต้องการใช้พลังความสามารถของตนเองได้เต็มที่ เพื่ออุทิศตนให้เป็นประโยชน์แก่วิทยาการและมวลมนุษย์ ซึ่งเป็นความต้องการที่อยู่เหนือความต้องการเกี่ยวกับชื่อเสียง เกียรติยศ ความร่ำรวย หรือการกระทำเพื่อตนเอง

2. เกิดจากความขัดแย้ง หมายถึง การที่บุคคลไม่สามารถจะตัดสินใจเลือกการกระทำทั้งสองสิ่งในขณะเดียวกันได้ มี 3 ลักษณะคือ

2.1 ความขัดแย้งในทางบวก เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการที่จะต้องเลือกเพียงอย่างเดียวในสิ่งที่ตนเองชอบเท่าๆ กัน ตั้งแต่ 2-3 สิ่งขึ้นไป ยิ่งชอบมากยิ่งเลือกยาก กว่าที่จะเลือกได้ต้องใช้เวลาในการตัดสินใจมาก

2.2 ความขัดแย้งในทางลบ เกิดจากการที่ตัวเองต้องเลือกในสิ่งที่ไม่ชอบเลยตั้งแต่ 2-3 สิ่งขึ้นไป จะไม่เลือกก็ไม่ได้ เลือกไปแล้วก็ไม่สบายใจ เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านั้นเราไม่ชอบเลยแต่จำเป็นต้องเลือก

2.3 ความขัดแย้งในทางบวกและลบ เกิดขึ้นในกรณีที่บุคคลหรือสิ่งต่างๆ ที่เราต้องเลือกนั้นมีทั้งถูกใจและไม่ถูกใจเราในระดับที่เท่าๆ กันทั้งหมด ตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป

นิภา นิรยายน (2530 : 11-13) กล่าวว่านอกจากความต้องการทาง ร่างกายแล้ว สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ทางสังคมยังผลักดันให้เกิดความต้องการอีกหลายอย่างนอกเหนือจากความต้องการทางร่างกายได้แก่ ความต้องการความอบอุ่น ความปลอดภัย ความรัก การได้รับการยกย่องนับถือ ความสำเร็จ ฯลฯ เมื่อความต้องการทั้งหลายได้รับการตอบสนอง จะทำให้บุคคลรู้สึกสบายใจ มีความสุขในการดำเนินชีวิต แต่เมื่อความต้องการของบุคคลไม่ได้รับการตอบสนอง โดยมีอุปสรรคหรือปัญหาต่างๆ มาขัดขวาง บุคคลก็จะเกิดความเครียด วิตกกังวล สับสนว้าวุ่นใจ ทำให้ไม่มีความสุขในการดำเนินชีวิต ดังนั้นจึงต้องพยายามหาทางหรือวิธีการต่างๆ เพื่อขจัดอุปสรรคที่มาขัดขวางความต้องการหรือเพื่อทำให้ปัญหาต่างๆ เบาบางลงไป อันจะนำมาซึ่งความสุข ความสบายใจในการดำเนินชีวิตต่อไป

สรุปได้ว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัวของคนเรานั้น เกิดจากความต้องการพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการทางร่างกาย ทางจิตใจ และความต้องการทางสังคม ความต้องการดังกล่าวมีทั้งสมหวังและผิดหวัง เมื่อสมหวังจะเกิดความรู้สึกสบายใจ มีความสุข ในทางตรงกันข้ามถ้าผิดหวังจะเกิดความรู้สึกเครียด มีความทุกข์ เสียใจ วิตกกังวล สับสน ว้าวุ่นและคับข้องใจ

1.4 ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดี

ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดี ในทัศนะของกอร์โลว์ (Gorlow 1968:75-76) มีดังนี้

1. รักษาบูรณาการแห่งบุคลิกภาพไว้ได้ (Maintaining on Integrated Personality) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของบุคคลและพฤติกรรมที่จะไปสู่จุดหมายนั้น โดยปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างราบรื่น
2. ปฏิบัติตามปทัสถานของสังคม (Conforming to Social Demands) หมายถึง การปฏิบัติตนให้กลมกลืนกับมาตรฐานที่สังคมวางไว้ด้วยความรับผิดชอบของตนเอง
3. การปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง (Adapting to Relity Condition) หมายถึง การมีความสามารถในภาวะที่เผชิญกับสภาพความลำบาก เพื่อที่จะนำตัวเองไปสู่จุดหมายที่วางไว้
4. ความมั่นคง (Maintaining Consistency) มีความสามารถทำนายพฤติกรรมและ มีความหวังว่าจะปรับตัวได้
5. มีความเพียงพอ (Naturing with age) การมีวุฒิภาวะและพัฒนาการไปตามขั้นของความเจริญเติบโต และกระบวนการของการปรับตัวที่สมบูรณ์แบบ
6. รักษาอารมณ์ให้อยู่ในภาวะปกติเสมอ (Maintaing an Optimal Emationaltone)
7. มองสังคมในทัศนะที่ดีและช่วยเหลือสังคม พฤติกรรมที่แสดงถึงการปรับตัวที่ดี จะไปถึงจุดหมายของตนเป็นศูนย์กลางไม่ได้ต้องคำนึงถึงสังคมด้วย

โรเจอร์ (Roger. 1947 : 358) กล่าวถึงการปรับตัวที่ดีว่าการปรับตัวที่ดีคือ การที่บุคคลมีความเข้าใจในตนเอง และเข้าใจบุคลิกภาพของตนเอง เมื่อบุคคลรู้จักตนเอง รู้จักคุณภาพความสามารถ แรงบันดาลใจและทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ตลอดจนเข้าใจสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น ก็จะไม่มีความตึงเครียด ซึ่งเป็นการปรับตัวที่ดีทางจิตวิทยา ส่วนการปรับตัวทางด้านสังคมและภายในตนเอง เฮิร์ลอค (Hurlock. 1950 : 428) กล่าวว่า ถ้าเด็กมีการปรับตัวดี จะมีลักษณะยอมรับสภาพของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถจะช่วยเหลือผู้อื่นได้ ความเป็นประชาธิปไตย มีวิธีสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี และสนใจผู้อื่น นอกจากนี้ เฮิร์ลอค ยังใช้หลักพิจารณาลักษณะของการปรับตัวที่ดีไว้ 4 ประการคือ

1. การแสดงออก (Overt Performance) ถ้าหากว่าพฤติกรรมที่แสดงออกนั้น เหมาะสมกับความคาดหวังของกลุ่ม อายุและระดับของพัฒนาการแล้ว ก็จะเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
2. สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลได้ทุกกลุ่ม เด็กบางคนอาจปรับตัวเข้ากับบุคคลในครอบครัวได้ แต่กับบุคคลอื่นไม่กล้า เหนียวอาย เป็นต้น

3. มีทัศนคติที่ดีต่อคนอื่น

4. มีความพอใจในตนเอง

รัตนา ัญญทิพย์ (2522 : 32-33) กล่าวว่า การปรับตัวได้ดีนั้นจะต้องแสดงออกดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง มีความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่มีปมด้อย ไม่เกรงกลัวตำแหน่งหรือความยิ่งใหญ่ ไม่ก้าวร้าวและขณะเดียวกันก็ยอมรับความสามารถและความสำเร็จของผู้อื่นที่เหนือกว่าตน

2. ยอมรับสภาพความเป็นจริง มีความกล้าที่จะเผชิญกับชีวิตแม้ว่าจะมีเหตุร้ายบางขณะก็ไม่หือแท้ กล้าที่จะต่อสู้เต็มกำลังความสามารถ

3. มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น เป็นผู้ที่มองบุคคลอื่นในแง่ดี ปราศจากอคติ

4. ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม หมายความว่า ไม่เป็นผู้ที่มีแต่ความเบียดเบียน ไม่มีการทะเลาะวิวาทบ่อยๆ และไม่ยุติธรรมต่อผู้อื่น

5. ไม่เป็นผู้ที่มีความประพฤติด้อยหน่า เป็นบุคคลที่สามารถนำเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม่เป็นคนเก็บตัว

6. สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี มีจิตใจกว้างขวางพอที่จะรับฟังความคิดเห็นและข้อโต้แย้งของผู้อื่น

7. ปราศจากนิสัยทางจิตที่กระทบกระเทือนบุคลิกภาพ

8. มีความเข้าใจและยอมรับสภาพของตน รู้จักจุดเด่นและปมด้อยของตนเอง

9. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม คือทำให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสังคม

10. มีความรู้สึกเป็นอิสระ รู้สึกว่าตนไม่ถูกบังคับ

มนูญ ตานะวัฒนา (2526 : 141-143) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดีดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self - Knowledge) ผู้ที่ปรับตัวได้ดี คือผู้ที่รู้ถึงพลังจิต แรงจูงใจ ความปรารถนา ความทะเยอทะยาน ความรู้สึก ความสามารถ และอารมณ์ต่างๆ ของ ตนเอง นั่นคือจะต้องเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับตนเองได้หมด ทั้งพฤติกรรมและความรู้สึกของตนเอง

2. รู้สึกว่าตนเองมีค่า (Self - esteem) ประกอบด้วยความรู้สึกต่อตนเอง และความสามารถที่จะทำหน้าที่ให้แก่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความรู้สึกมั่นคงอบอุ่น (Feeling of security) คนที่ปรับตัวได้ดี จะมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการยกย่องว่า เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และที่สำคัญที่สุดคือมีอิสระในการแสดงออก ต่อสถานการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน

4. มีความสามารถในการให้และรับความรัก (Ability to accept and give affection) คือความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างน่าพอใจ บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะมีความนึกคิดถึงความต้องการ และความรู้สึกของคนอื่นๆ นั้นคือสามารถล่วงรู้ถึงความรู้สึกของคนอื่นๆ และรักษาความสัมพันธ์ที่มีทั้งทางการให้และการรับไว้

5. ความพอใจต่อความปรารถนาทางกาย (Satisfaction of bodily desires) บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะมีทัศนคติต่อการทำงานของร่างกายของตนเองอย่างสมบูรณ์ ไม่หมกมุ่นครุ่นคิดวิตกกังวล

6. ความสามารถที่จะเป็นผู้ผลิตและมีความสุข (Ability to be productive and happy) บุคคลใช้ความสามารถต่างๆ ในการทำงานหรือความสัมพันธ์กับคนอื่นฯ ได้เป็นอย่างดี และกว้างขวาง มีความสนุกและกระตือรือร้น

7. ปราศจากความตึงเครียดและความรู้สึกที่เกินขีด (Absence of tension and hypersensitivity) คนที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความทุกข์ที่เกิดจากความวิตกกังวล และความตึงเครียด ซึ่งมีผลสะท้อนให้เกิดอาการอื่นๆ ตามมา

จากลักษณะการปรับตัวที่กล่าวมาข้างต้นบุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคมได้ดี และมีสุขภาพจิตดีด้วย

1.5 ปัญหาด้านการปรับตัวทั่วไป

ในปี ค.ศ. 1954 แซนเดอร์สัน (Sanderson, 1954 : 290) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อจำแนกปัญหาที่ผู้ให้คำปรึกษาในคลินิฟอเนียบพบมากและได้เปิดเผยผลการวิจัย โดยจัดอันดับของปัญหาของนักเรียนวัยรุ่นจากมากไปน้อย ตามลำดับดังนี้ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับการเรียน ปัญหาการเรียน การศึกษาต่อ ปัญหาด้านการอาชีพ ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และมีสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ปัญหาด้านการเข้าสังคม ปัญหาด้านการเงินและการทำงาน ปัญหาด้านหลักสูตรและการสอน ของครู ต่อมาในปี ค.ศ. 1969 กอเฮล์ (Gawhay, 1969 : 30) สํารวจความต้องการและปัญหาของนักเรียนเกรด 10 ถึง เกรด 12 จำนวน 900 คน พบว่าเรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดคือความสัมพันธ์ส่วนตัว เพศ และการแต่งงาน ความสัมพันธ์ทางสังคม ศีลธรรมและศาสนา เรื่องที่เป็นปัญหาระดับกลางคือการปรับตัวให้เข้ากับการเรียน ปัญหาเกี่ยวกับอนาคต อาชีพ และเรื่องที่เป็นปัญหา

น้อยที่สุดได้แก่ ปัญหาที่อยู่อาศัย ครอบครัว กิจกรรมด้านสังคม การพักผ่อนหย่อนใจ การดำเนินชีวิต สุขภาพ และการรับจากทำงาน

ในประเทศไทย ลาวัลย์ ส่งสกุล (2503 : 75-78) ทำการสำรวจสาเหตุที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไม่มีความสุข พบว่าเด็กวัยรุ่นไม่สบายใจเนื่องจากปัญหาการเรียนมากที่สุด รองลงมาคือปัญหาการเลือกอาชีพ

ทิพารมณ จันทระพิบูลย์ (2510 : 100-104) ศึกษาปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 120 คน พบว่าสาเหตุของปัญหาเกิดจาก

1. สิ่งแวดล้อมทางบ้าน เช่น ที่อยู่อาศัย ฐานะเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
2. สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน เกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนต่อครู การคบเพื่อน
3. สภาพปัญหาที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง เช่น สุขภาพ สติปัญญา การใช้เวลาว่าง

วรพุฒิ จรัสตระกูล (วรพุฒิ จรัสตระกูล 2514 : 46-47) ได้ศึกษาปัญหาวัยรุ่นในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 , 4 และ 5 สายสามัญและสายอาชีวศึกษา พบว่าปัญหาทั่วไป ที่นักเรียนทั้งสองสายประสบปัญหามากที่สุดคือ การปรับตัวให้เข้ากับงานของโรงงาน ปัญหารองลงมาคือปัญหาสุขภาพ และปัญหากิจกรรมทางสังคม พวงสร้อย วรกุล (2522 : 79) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดสงขลาพบว่านักเรียนมีปัญหาในด้านการปรับตัวกับบรรยากาศการเรียนการสอน เพื่อน สภาพภายในครอบครัว ครูอยู่ในระดับกลาง โดยเฉพาะปัญหาในการปรับตัวกับเพื่อนและครูมากที่สุด

สรุปจากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปัญหาต่างๆ ของเด็กวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษา มีหลายด้าน ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาทางสังคมมากที่สุด ซึ่งได้แก่ ปัญหาการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ครู ผู้ปกครอง และเพื่อน เนื่องจากเด็กวัยรุ่น เป็นวัยที่ประสบปัญหาในการปรับตัวมาก จึงเป็นหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับเด็กจะต้องร่วมมือกันแก้ไข

1.6 ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนการสอน

ชั้นเรียน เป็นสิ่งแวดล้อมอีกแห่งหนึ่งนอกเหนือจากบ้าน โรงเรียน และเพื่อนเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มีผลต่อสุขภาพจิตของเด็กและมีส่วนช่วยให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี เช่น บรรยากาศของโรงเรียน และห้องเรียน ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาไม่ควรละเลยในเรื่องนี้ เบอรัณาร์ด (Bernard. 1960 : 265-267) ได้กล่าวว่างานด้านการเรียนการสอนส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่โรงเรียน ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงบรรยากาศของโรงเรียน การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นนั้นๆ เพราะงานแต่ละอย่างย่อมมีความเหมาะสม

ต่างกันและมีความหมายสำหรับนักเรียนแต่ละคนต่างกัน สแตรง (Strang. 1958 : 248) กล่าวถึง ปัญหาการเรียนการสอนของเด็กวัยรุ่น ในเรื่องพลังและประเภทของปัญหาด้านวิชาการว่าเด็ก แสดงความกลัว และไม่สบายใจออกมาในเรื่องการสอบ การพูดหน้าชั้น การประสบ ความล้มเหลวทางการเรียน เด็กมีความวิตกกังวลในเรื่องสอบได้คะแนนน้อยกว่าเพื่อน นอกจากนี้ยัง ประสบปัญหาด้านการขาดความสนใจบางวิชาในห้องเรียน วิชาที่ตนไม่ชอบ ห้องเรียน ตำรา ไม่กระตุ้นให้เกิดความอยากเรียน และสภาพภายในห้องเรียนวุ่นวาย เวลาที่ใช้ในการอภิปรายใน ห้องเรียนไม่เพียงพอ ความตระหนักในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งสอดคล้อง กับ ไรอัน (Ryan. 1958 : 31) กล่าวถึงมิตรภาพในห้องเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในสภาพการณ์ทั้งหลายที่สามารถสร้างขึ้นได้ง่ายและน่าพึงปรารถนา ไม่เพียงแต่แสดงกับทัศนคติของครูแล้วยังแสดงให้เห็นถึงการปกครองชั้นเรียนด้วย กล่าวคือบรรยากาศในห้องต้องมีการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างเป็นอิสระ มีการให้ความร่วมมือและรับผิดชอบใน กิจกรรมทุกอย่างร่วมกัน และรู้สึกว่าคุณค่าส่วนบุคคลทำให้ความมีน้ำใจเป็นมิตรภาพ เกิดขึ้น และคาเพลน (Kaplan. 1959 : 326) ได้ศึกษาถึงความสำคัญของการเรียนการสอนว่า บรรยากาศในห้องเรียนของเด็กระดับมัธยมศึกษา และระดับวิทยาลัยเนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการให้ ผู้อื่นยอมรับตนเองมากที่สุด เช่น ความต้องการให้ครูยอมรับ รู้สึกเป็นกันเอง และเป็นที่ยอมรับ ของกลุ่มเพื่อน เพราะฉะนั้นบรรยากาศที่เด็กกลุ่มนี้ต้องการคือ ต้องการให้ครูสนใจในปฏิกิริยา ของเด็ก พูดคุยเป็นกันเองกับนักเรียนภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนหรือให้ครูยกย่อง เมื่อทำงานดี ครูควรให้อิสระภาพแก่เด็กในการที่จะเสนอแนะบางสิ่งบางอย่าง นอกจากนี้ มูลี (Mouly 1965 : 478) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบอื่นๆ ในชั้นเรียน ที่มีผลต่อการปรับตัวและ สุขภาพ เช่น หลักสูตร ระเบียบวินัย อารมณ์ของครู นักเรียน และการสอน เป็นต้น โมสตาทัส (ประคอง ประสิทธิ์พร 2519 : 7 อ้างอิงมาจาก Moustatus 1968: 232.) ได้กล่าวว่า ในชั้นเรียนที่ เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้แสดงออกอย่างเป็นอิสระภายในขอบเขตของชั้นเรียนเด็กจะรู้สึกกล้า วิพากษ์วิจารณ์ นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือร่วมมือกัน นักเรียนที่อ่อนก็จะมีโอกาสที่จะได้ซักถามเพื่อน หรือกล้าที่จะไปถามครู เพราะครูยอมรับเด็ก ไม่ ว่าเด็กจะเรียนอ่อนหรือเรียนเก่งก็ตาม ความรู้สึกที่เป็นกันเองกับเด็ก ทำให้รู้สึกว่าครูเป็นที่พึ่ง ของตนได้ นอกเหนือจากพ่อแม่ของตน และนักเรียนไม่ต้องวิตกกังวล เรียนด้วยความสบายใจ ตรงกันข้ามกับการปฏิบัติของครูที่มีอำนาจเหนือเด็กทุกอย่างถูกบังคับให้อยู่ในระเบียบแบบแผน ทำสิ่งต่างๆ ตามที่ครูต้องการ ถ้าสิ่งนั้นอยู่ในความสามารถของเด็ก ย่อมก่อให้เกิดความวิตกกังวล มีความคับข้องใจและมีความเครียดทางจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียทางการเรียนของนักเรียน ได้ นอกจากนี้ เรดล (Radle. 1951 : 405) กล่าวว่า ลักษณะทางด้านอาคารสถานที่ของชั้นเรียน

ก็จัดอยู่ในเรื่องบรรยากาศของชั้นเรียนด้วย ควรคำนึงถึงสภาพภายในและสภาพภายนอกชั้น กล่าวคือ จัดสภาพภายในชั้นเรียนให้มีบรรยากาศน่าเรียน น่าสบาย เช่น มีอาคารสี่ตลบ น่าสนใจ บนกระดานมีชั้นหนังสือ มีแจกันปักดอกไม้สี่ตลบ และจัดสิ่งอื่นๆ ที่เหมาะสม โดยให้นักเรียนมีโอกาสจัดตกแต่งชั้นเรียนของตนเองด้วย ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกชั้นเรียนต้องปราศจากเสียงรบกวนชั้นเรียน กลิ่น หรือควัน เป็นต้น

1.7 ปัญหาความสัมพันธ์สภาพกับเพื่อน

ปกติเด็กวัยรุ่นชายและเด็กวัยรุ่นหญิง จะมีพัฒนาการแตกต่างกันและเป็นระยะที่เด็กวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงเกิดปัญหา และความรู้สึกนึกคิดอุดมคติต่างกัน ปัญหาเรื่องเพื่อนจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการปรับตัวของเด็กมากเช่นกัน กรอนลันด์ (Gronlund, 1959 : 232) กล่าวว่า ถ้าในวัยเด็กถูกเพื่อนรังเกียจ ไม่มีใครสนใจ เด็กจะรู้สึกหัวเหว่ ขมขื่นใจ ขาดความอบอุ่นเกิดความสงสัยตัวเอง มองบุคคลไปในทางร้ายและเกิดความคับข้องใจอยู่เสมอ เมื่อโตขึ้นความรู้สึกเช่นนี้จะติดตัวไป ทำให้ไม่ยอมเข้าสังคมกับคนอื่น เมื่อมีเรื่องทุกข์ร้อนก็ขาดเพื่อนฝูงที่จะเล่าสู่กันฟัง ต้องเก็บกดเอาไว้ ทำให้อารมณ์เครียดอยู่เสมอ หากความสุขมิได้ ดังนั้นในประเทศสหรัฐอเมริกา บิดา มารดา ครูอาจารย์ จึงให้ความสนใจและเอาใจใส่ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนฝูงของเด็กมากกว่าครูเชื่อว่า หากศิษย์ของตนสามารถเข้ากับเพื่อนฝูงได้ดีจะช่วยให้สุขภาพจิตดี และเรียนดีด้วย ริงเนส (Ringness, 1958:271) ได้กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิต ปัญหาในด้าน การปรับตัว การพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ เช่นทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นที่ยอมรับจากเพื่อนคนอื่น มีความสัมพันธ์กับคนอื่นดี และทำให้มีประสบการณ์ในการปะทะสังสรรค์ในสังคมด้วย เลิฟพาราสะกูด (2516 : 21) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเพื่อนว่าอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลอย่างมากในเรื่องค่านิยม ความไม่เคร่งเครียด และความต้องการที่จะ แสดงออก นอกจากนี้ กรอนลันด์ (Gronlund, 1959 : 232) ได้กล่าวว่า เมื่อเด็กย่างเข้าสู่ผู้ใหญ่ ประสบการณ์การเข้าสังคมย่อมกว้างขวางออกไปตามลำดับ หากทุกสิ่งทุกอย่างได้พัฒนาไป ตามปกติ กล่าวคือถึงวัยเข้าเรียนเด็กมีความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับ นับถือจากเพื่อน เด็กจะได้รับบทบาทของตนว่าควรปฏิบัติอย่างไร เมื่อต้องการอยู่กับเพื่อน การที่เด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนจะทำให้เด็กรู้สึกอุ่นใจ มีความมั่นใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อเขาสามารถอยู่กับเพื่อนได้อย่างมีความสุข ย่อมมีความปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น เพิ่มขึ้นและมีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป ประสบการณ์ในการเข้าสังคมจะเพิ่มขึ้นทุกวัน เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ชีวิตในสังคมจะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี ดวงมัลย์ เริกสราญ (2519 : 97-116) ได้ศึกษาความสนใจเกี่ยวกับวัยรุ่นต่อปัญหาสุขภาพจิต จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อายุ 12-17 ปี ได้รวบรวมข้อมูลจากคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

สุขภาพจิตออกเป็นข้อๆ พบว่า ปัญหาที่นักเรียนสนใจมากที่สุดคือ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กทุกระดับมีความอยากรู้เรื่องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน นอกจากนี้ พวงสร้อย วรกุล (2522 : 81-84) ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาด้านการปรับตัวกับเพื่อน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดสงขลา จำนวน 678 คน โดยใช้แบบสอบถามที่เป็น Rating Scale 5 ช่วง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดสงขลา มีปัญหาด้านการปรับตัวกับเพื่อนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คาเพลน (Kaplan. 1959 : 293) ได้กล่าวว่าเด็กหญิงมีปัญหาความคับข้องใจและการปรับตัวมากกว่าเด็กชาย เนื่องจากเด็กหญิงได้รับการปกป้องมากแต่มีอิสระน้อยกว่าเด็กชาย ต้องทำตามความต้องการของพ่อแม่อย่างใกล้ชิด และนอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งในใจมาก ขี้อาย จะเก็บกด ความวิตกกังวลและความก้าวร้าวไว้ วดี เชี่ยวอุไร (2509 : 14) สำรวจปัญหาชีวิตและความสนใจของเด็กวัยรุ่นไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของ โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนรัฐบาล ในพระนครและธนบุรี 5 โรงเรียน จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กวัยรุ่นคิดว่าปัญหาทางการศึกษาสำคัญมากที่สุด เด็กผู้ชายเห็นว่าปัญหาด้านการเงินสำคัญ รองลงมา ส่วนวัยรุ่นหญิงคิดว่าปัญหาสุขภาพและการปรับตัวสำคัญรองลงมา จิระ จิงเจริญศิลป์ (2523 : 42-52) ได้ศึกษาค่านิยมในการคบเพื่อนต่างประเทศของเด็กวัยรุ่นในแหล่งเสื่อมโทรม คลองเตย อายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 226 คน พบว่าเด็กวัยรุ่นชายรู้สึกมีเสรีในการคบเพื่อนต่างประเทศมากกว่าวัยรุ่นหญิง เด็กวัยรุ่นที่ปรับตัวไม่ดีจะรู้สึกมี อิศราภาพในการคบเพื่อนต่างประเทศมากกว่าวัยรุ่นที่มีการปรับตัวดี วัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่สถานศึกษา รู้สึกมีอิสรภาพในการคบเพื่อนต่างประเทศมากกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในสถานศึกษา วัยรุ่นที่รู้สึกว่า ครอบครัวไม่มีความสุข มีอิสรภาพในการคบเพื่อนต่างประเทศมากกว่าวัยรุ่นที่รู้สึกว่าร่อบครัว มีความสุข

จากการศึกษาการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่าเพื่อนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปรับตัว และ วัยรุ่นชายกับวัยรุ่นหญิงมีการปรับตัวต่างกัน

1.8 ปัญหาด้านการปรับตัวของนักเรียนกับครู

ในวงการศึกษากฎทั่วไปครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการเรียนการสอนปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและการปรับตัว โอเบอร์ทับเฟอร์ (Oberteuffer 1954 : 296-297) กล่าวว่า ครูเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของห้องเรียน เพราะครูต้องสังเกตเด็กในเรื่องความคับข้องใจ ความสำเร็จ การขาดความรัก ความอบอุ่น และไม่สามารถเผชิญกับความจริง เมื่อเด็กมีปัญหาทางสุขภาพจิต ครูจะต้องช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมและจิตใจ เข้ากับเพื่อนในห้องเรียนได้ คาเพลน (Kaplan 1959 : 340) กล่าวถึงอิทธิพล

ของโรงเรียนที่มีผลต่อสุขภาพจิตของเด็กนั้น ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางอารมณ์ของครูกับนักเรียน ครูที่มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนจะทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเอง และปรับตัวเข้ากับครูได้ เป็นการสร้างบรรยากาศอันดีในห้องเรียนทำให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่น พร้อมทั้งจะเรียนบทเรียน ยี (Yee 1971:22-23) ได้กล่าวถึงผลการศึกษาปัญหาที่ว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีอิทธิพลต่อการประสบความสำเร็จอย่างไร โดยแยกเด็กเป็น 2 พวก คือพวกที่ถือครูเป็นศูนย์กลาง พบว่าพฤติกรรมที่แสดงความจงเกลียดจงชังของครูต่อเด็ก ทำให้เด็กเป็นคนเฉยเมย ถอยหนี เนื้อหาต่อการแก้ปัญหาเป็นปฏิปักษ์ต่อคนอื่น ก้าวร้าวปรับตัวไม่ได้ ประคอง ประสิทธิภาพ (2519 : 49) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนด้านการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัวของนักเรียนพบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย ทำให้นักเรียนปรับตัวได้ดีที่สุด คือครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตัวเองอย่างเต็มที่ ครูลักษณะนี้จะยอมรับเด็ก เด็กจะได้รับความอบอุ่น รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความเชื่อมั่นในตนเอง จึงทำให้ปรับตัวได้ดี

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของเด็ก

พยอม วงศ์สารศรี (2526 : 12-14) ได้แสดงให้เห็นองค์ประกอบต่างๆ ที่มากระทบตัวเด็กทำให้เด็กปรับตัวไม่ได้ คือ

1. ตัวเด็กเอง หมายถึง ความบกพร่องทางบุคลิกภาพ เช่น ตาเหล่ ขาเป้ ดิถ้อง ทำให้เด็กเกิดปมด้อย อยาเพื่อนฝูง นอกจากนั้นระดับสติปัญญาที่ค่อนข้างต่ำของเด็ก อาจทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ในชั้นเรียน

2. บ้าน ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ พี่ น้อง พ่อแม่บางคนทำงานเพื่อสร้างครอบครัวให้มั่นคง จนลืมไปว่าลูกต้องการความรัก ความอบอุ่น ในทางตรงข้าม พ่อแม่บางคนตามใจลูกจนเกินไป ลูกต้องการสิ่งใดก็ให้ทั้งนั้นเลี้ยงลูกเหมือนไข่ในหิน บ้านที่มีพ่อแม่ลักษณะดังกล่าวมีผลก่อให้เกิดปัญหาการปรับตัวของเด็ก

3. โรงเรียนและสังคม ประกอบไปด้วย ครู และเพื่อน ครูจะมีบทบาทอย่างยิ่งที่จะสนองความต้องการด้านต่างๆ ของนักเรียน เช่นต้องการการยอมรับ ความเข้าใจจากครู ถ้าไม่ได้รับการสนองตอบด้านต่างๆ เด็กจะเริ่มแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากคนปกติ เพื่อเรียกร้องความสนใจจาก ผู้แวดล้อม กลุ่มเพื่อนของเด็กมีส่วนทำให้พัฒนาการของเด็กเบี่ยงเบนไปครูที่เข้าใจพัฒนาการของเด็กจะช่วยกระตุ้น และเร้าให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้

4. สภาพทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการปรับตัวของเด็กเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน มักจะไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางใจ ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวร่ำรวย อาจจะได้รับการตอบสนองทางกายอย่างครบครัน ส่วนทางใจอาจได้รับการตอบสนองไม่เพียงพอ

ราศรี ธรรมนิยม (2524 : 185) กล่าวถึงบุคลิกภาพที่เด็กไม่สามารถ ปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้อาจมี 2 ลักษณะคือ

1. ก้าวร้าว คุยโว โอ้อวด เกี่ยวกับความสามารถของตน
2. ถอยหนี เก็บตัว ไม่พูด ไม่สังคมกับใคร

ดังนั้นการที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ควรหาสาเหตุของการปรับตัวไม่ได้ของเด็กก่อน แล้วหาทางช่วยเหลือเพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของเด็ก

กิลล์ (Gill 1962 : 144-149) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการปรับตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 450 คน โดยแยกกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการต่ำ พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กรอนลัน (สุรัช โภคยะกุล 2526 : 32 อ้างอิงมาจาก Gronlund. 1959 : 222) พบว่าเด็กที่มีปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อม มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความขัดแย้งภายในกลุ่มเป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ และไม่มีความสุขทางด้านเพศ คาเพลัน (Kaplan. 1959 : 293) พบว่าเด็กหญิงมีปัญหาซับซ้อนใจและการปรับตัวมากกว่าเด็กชาย เนื่องจากเด็กหญิงได้รับการปกป้องมาก แต่มีอิสระน้อยกว่าเด็กชาย ต้องทำตามความต้องการของพ่อแม่อย่างใกล้ชิด และนอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งในใจมาก ขี้อาย จะเก็บกอดความวิตกกังวลและความก้าวร้าวไว้ วดี เขียวอุไร (2509 : 14) สํารวจปัญหาชีวิตและความสนใจของเด็กวัยรุ่นไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนรัฐบาลในพระนครและธนบุรี 5 โรงเรียน จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กวัยรุ่นคิดว่าปัญหาทางการศึกษาสำคัญมากที่สุด เด็กผู้ชายเห็นว่าปัญหาด้านการเงินสำคัญรองลงมา ส่วนวัยรุ่นหญิงคิดว่าปัญหาสุขภาพและการปรับตัวสำคัญรองลงมา ส่วนระดับชั้นเรียนมีผู้ศึกษาโดยตรงน้อย นัตต์ (Nutt. 1972 : 650-A) ได้ศึกษาปัญหาวัยรุ่น โดยการศึกษาวิเคราะห์จากบันทึกของครูและนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่นจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 ถึงปีที่ 12 จำนวน 607 คน ครู 33 คน จากโรงเรียนมัธยม เวลล์ เซนทรัล (Weld Central Junior Senior High School) รัฐโคโลราโด พบว่านักเรียนประสบปัญหาต่างๆ

เช่นปรับตัวให้เข้ากับงานของโรงเรียน ฤชงค์ เลาสีริวงศ์ (2534 : 97) ได้ศึกษาสภาพปัญหา การปรับตัว ของนักเรียนในระบบโรงเรียนและกึ่งระบบโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 ปรากฏว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มี ปัญหาการปรับตัวไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านเศรษฐกิจ ทิพาพรรณ จันทรพิบูลย์ (2510 : 54-56) ได้ศึกษาถึงปัญหา ที่เป็นอุปสรรคในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียน รัฐบาล จังหวัดจันทบุรี จำนวน 120 คน ผลการศึกษาพบว่าปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน นั้นได้แก่ สภาพแวดล้อมทางบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ภายในบ้านและฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ แตกต่างกันทำให้ลักษณะ ของปัญหาที่เด็กประสบแตกต่างกัน

สรุปจากผลงานการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปัญหาต่างๆ ของเด็กวัยรุ่นในระดับ มัธยมศึกษา มีหลายด้านด้วยกัน และส่วนใหญ่เป็นปัญหาในการปรับตัวมากที่สุด จึงเป็นหน้าที่ ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะต้องร่วมมือช่วยกันแก้ไข

3. ศาสนากับมนุษย์

3.1 ศาสนาที่สำคัญในประเทศไทย ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำชาติของไทยมาช้านานแล้ว นอกจากศาสนาพุทธแล้วคนไทยยังนับถือศาสนาอื่นๆ อีก ที่สำคัญคือศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม แต่ในงานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธเท่านั้น

3.1.1 ศาสนาอิสลามและความเชื่อทางศาสนากับข้อปฏิบัติ หลวงวิจิตร วาทการ (2510 : 424) ได้กล่าวถึง ความหมายของคำว่า “อิสลาม” ไว้ว่า อิสลาม แปลว่า พลีตนถวายพระเจ้า กรมศาสนา (2519 : 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า “อิสลาม” เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า อิสละมะ โดยใช้พยัญชนะว่า ศานติ ความสงบสุข การยอมรับ อิสมาอีล อะหมัด (ม.ป.ป. 137) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “มุสลิม” คือบุคคลที่ยอมรับเอาศาสนาอิสลามมาเป็นรากบอนใน การดำรงชีวิต มุสลิม แปลว่าผู้รักสันติ ผู้ใฝ่สันติ ในวิธีของพระผู้อภิบาลเพื่อมนุษยชาติ

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า มุสลิม หมายถึง บุคคลที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาอิสลาม คือแนวทางในการดำเนินชีวิตตามข้อบัญญัติ คำสอนของศาสดามูฮัมมัด

ศาสนาอิสลามและความเชื่อตลอดจนข้อปฏิบัติ

ความเชื่อและค่านิยมทางศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อชาวมุสลิมมากเพราะชาวมุสลิมทั่วโลกยึดหลักความเชื่อและค่านิยมทางศาสนาอย่างเดียวกัน ในรูปแบบเดียวกัน ทั้งนี้เพราะชาวมุสลิมทั่วโลก ได้ยึดหลักความเชื่อในพระเจ้าองค์เดียว คือพระอัลลอฮ์และคัมภีร์อัลกุรอานเดียวกัน คัมภีร์อัลกุรอานไม่เพียงแต่เป็นรัฐธรรมนูญชีวิตของมวลประชาชาวมุสลิมทั่วโลก

ศาสนาอิสลามมีบทบาทในการกำหนด โครงสร้างทางสังคมให้ชาวไทยมุสลิมจะพบว่าการใช้ชีวิตของชาวมุสลิมเกี่ยวข้องกับศาสนาตั้งแต่เกิดจนตาย ผูกพันอยู่ทุกแห่งทุกมุม เช่นการสร้างสถาบันครอบครัว พิธีการแต่งงาน การฝังศพ เป็นต้น ชาวมุสลิมทุกคนต้องถือเคร่งอยู่ในหลักศาสนา เมื่อมีวัยบรรลุนิติภาวะแล้ว คือเด็กชายเมื่อมีความรู้สึทางเพศ เด็กหญิงเริ่มมีรอบเดือน สังคมมุสลิมเป็นสังคมที่บังคับให้ปฏิบัติตามหลักศาสนาทุกประการ เนื่องจากศาสนาอิสลามไม่มีการแยกเพศ สังฆวาสหรือฆราวาส ดังนั้นทุกคนจึงต้องถือหลักปฏิบัติเหมือนกันหมด กิรติบุญเจือ (2530 : 103-108) ได้กล่าวว่า ในการศึกษาความเชื่อและค่านิยมของชาวไทยมุสลิมจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงโครงสร้างของศาสนาอิสลามแยกศึกษา 2 ประการ คือ หลักศรัทธาและหลักปฏิบัติ

คัมภีร์อัลกุรอาน กำหนดให้ชาวมุสลิมมีศรัทธาหรือความเชื่อใน 6 เรื่อง

1. ศรัทธาในอัลเลาะห์ พระผู้เป็นเจ้าผู้ทรงกรุณาปรานีเสมอและทรงมืออยู่องค์เดียว ไม่ทรงมีบุตรและไม่เป็นบุตรของใคร
2. ศรัทธาในเทวทูต เชื่อว่าทูตสวรรค์มีจริง
3. ศรัทธาในคัมภีร์ เชื่อว่าอัลเลาะห์ได้ประทานคัมภีร์มาแล้วจำนวนมาก แต่คัมภีร์อัลกุรอานเป็นคัมภีร์สุดท้ายและสมบูรณ์ที่สุด
4. ศรัทธาในบรรดาศาสนทูต (26 ปี)
5. ศรัทธาในวันพิพากษา ชาวมุสลิมต้องเชื่อว่าโลกเป็นที่พักพิงชั่วคราวเพื่อทดลองความภักดีต่ออัลเลาะห์ โลกนี้ไม่จีรัง สักวันหนึ่งโลกนี้จะแปรโฉมจะถึงวันพิพากษามนุษย์ทุกคนจะคืนชีพ มีร่างกายขึ้นมาใหม่เพื่อรับการพิพากษาขั้นสุดท้ายและเด็ดขาด
6. ศรัทธาในกำหนดสภาวะการณ์ คือเชื่อว่าทุกสิ่งเกิดมาล้วนแต่ถูกกำหนดขึ้นโดยอัลเลาะห์ทั้งสิ้น

หลักห้าประการ ที่ชาวมุสลิมพึงมีดังนี้

1. การปฏิญาณตน ว่ามีศรัทธา 6 ประการ ดังกล่าวแล้ว
2. การละหมาด คือแสดงความเคารพต่อพระเจ้าวันละ 5 เวลา คือ

- 2.1 เวลาอรุณ (สุโปะห์) ระหว่างเวลา 4.00-6.00 น.
- 2.2 เวลาบ่าย (คุโฮร์) ระหว่างเวลา 12.30-14.30 น.
- 2.3 เวลาเย็น (อาซาร์) ระหว่างเวลา 15.00-18.00 น.
- 2.4 เวลาค่ำ (มักริบ) ระหว่างเวลา 18.00-19.00 น.
- 2.5 เวลาค่ำ (อิซาร์) ระหว่างเวลา 19.00-3.30 น.

การละหมาดไม่จำเป็นต้องทำที่มีมัสยิด จะทำที่บ้านหรือที่อื่นๆ ก็ได้

3. การถือศีลอด คือการงดเว้นจากการรับประทาน การดื่ม การร่วมประเวณี และการทำชั่วทั้งปวง ตั้งแต่แสงอรุณขึ้นจนหมดแสงอาทิตย์ ต้องปฏิบัติตลอดเดือนรอมฎอน

4. การบริจาคซะกาต คือบริจาคทรัพย์เป็นทาน ประมาณ 2.5% ของทรัพย์ที่มีอยู่ต่อไป

5. การประกอบพิธีฮัจญ์ คือการเดินทางไปแสวงบุญ ณ เมืองมักกะฮ์ อย่างน้อยครั้งหนึ่งในชั่วชีวิต

นอกจากหลักปฏิบัติ 5 ประการ อันเป็นการปฏิบัติศาสนกิจโดยตรงแล้ว ยังมี กฎระเบียบวางไว้ละเอียดละออ สำหรับกิจกรรมต่างๆ ในชั่วชีวิต เช่นการเกิด การสมรส การตาย การรับประทานอาหาร การชำระล้าง การชำระคราบ การปฏิบัติในวันศุกร์และวันสำคัญทางศาสนา ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีข้อห้ามที่ชาวมุสลิมควรงดเว้นได้แก่

1. ห้ามยกย่องใครหรือสิ่งใดเสมออัลเลาะห์
2. ห้ามกราบมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ เจ้านาย ครูบาอาจารย์
3. กราบได้เฉพาะอัลเลาะห์เท่านั้น
4. ห้ามโหราศาสตร์ทุกชนิด เช่น หมอคู่ ผูกดวง
5. ห้ามไสยศาสตร์ทุกชนิด เช่น เสคาเดเคราะห์ รคน้ำมันต์ ทำเสน่ห์
6. ห้ามเคารพบุชารูปทุกชนิด เช่น รูปวาด รูปถ่าย เหริยญ ปฏิมากรรม ฯลฯ
7. ห้ามร่วมมือปลุกเสก การทรงเจ้าเข้าผี
8. ห้ามกราบไหว้บุชารวมชาติทุกชนิด เช่น ภูเขา ดินไม้ ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว เจ้าที่ ดินตะเคียน
9. ห้ามเป็น และห้ามเที่ยวโสเภณี
10. ห้ามขาย บริการ และดื่มสุราเมรัยทุกชนิด
11. ห้ามบริโภคอาหารต้องห้าม เช่น สัตว์ที่ตายเองทุกชนิด สัตว์ที่เชือดโดยมิได้เปล่งพระนามอัลเลาะห์ สัตว์บูชายัญ และเลือดสัตว์ทุกชนิด
12. ห้ามรับประทานเนื้อสัตว์เหล่านี้ คือสุกร สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ที่มีเขี้ยวเล็บ

13. ห้ามเรียกหรือให้ดอกเบี้ย
14. ห้ามการเสี่ยงโชคหรือการพนันทุกชนิด
15. ห้ามอาชีพที่ไม่สุจริตทุกชนิดไม่ว่าในตำแหน่งใด เช่น ในโรงเหล้า ร้านสุรา สถานเริงรมย์ บริการอาบอบนวด บาร์ ในทึกลับ เป็นต้น
16. ห้ามใส่ผมของผู้อื่น
17. ห้ามคุมกำเนิด ยกเว้นกรณีที่กระทบกระเทือนสุขภาพของมารดาอย่างรุนแรง
18. ห้ามทำแท้ง
19. ห้ามฆ่าตัวเองและผู้อื่น
20. ห้ามเปิดเผยส่วนอัปยศในที่สาธารณะ
21. ห้ามแต่งกายผิดเพศ
22. ห้ามเผาหรือร่วมพิธีศพ

ข้อห้ามทั้งหมดนี้ นักเรียนไทยมุสลิมต้องศึกษาและปฏิบัติด้วย ส่วนนักเรียนไทยพุทธที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนนี้จะต้องศึกษาความรู้พื้นฐานของทางศาสนาอิสลามด้วยเพื่อที่จะได้สามารถปรับตัวให้เข้ากับนักเรียนไทยมุสลิมได้อย่างมีความสุข

สิทธิเด็กในทัศนะอิสลาม

อนัส แสงอารี (2532 : 48-61) กล่าวว่า อิสลามกำหนดสิทธิเด็กอย่างกว้างขวาง โดยเน้นครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการที่จะดำรงและรักษาไว้ซึ่งสิทธิเด็ก ถัดมาคือบุคคลที่ใกล้ชิดเด็ก เช่น ญาติพี่น้อง สถาบันการศึกษาและสุดท้ายคือ สถาบันรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ เข้ามามีส่วนรับผิดชอบโดยตรงและโดยอ้อม

1. ชีวิตของลูกขึ้นอยู่กับบิดา มารดา อิสลามให้ความสำคัญต่อบิดามารดาเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบชีวิตลูกๆ หากบิดามารดามีคุณธรรม มีวิถีชีวิตที่ดี รักใคร่ปรองดองกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยดีแล้วลูกๆ ก็จะมีเจริญเติบโตเป็นเด็กที่มีความเจริญในชีวิต ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บทางกาย ทางจิต อิสลามย้ำว่า “การเป็นคนดีของบิดามารดา” จะส่งผลสะท้อนที่ดีต่อชีวิตของลูกๆ

2. ขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮ์ให้ลูกที่เกิดมาพ้นจากความชั่วต่างๆ

- การทำอะกิกอฮ์ พอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นการเชือด (แพะ, แกะ) พลีเพื่อแสวงหาความใกล้ชิดอัลลอฮ์ ในช่วงแรกเกิดของเด็ก
2. เป็นเครื่องมือไถ่ถอนทุกภัยและความเสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้น

3. ทำให้ช่วยให้ลูกสามารถไถ่ถอนความผิดจากบิดามารดาได้ในวัน

ตัดสิน

4. แสดงออกซึ่งความยินดีต่อการมีบุตร

5. กระชับสายสัมพันธ์แห่งความเป็นมิตรและความรักระหว่างสมาชิกในสังคมจากการมาร่วมกิจกรรมและพบปะกัน ดือนรับสมาชิกใหม่ของสังคม

- การทำ “คิตาน”

คิตาน หมายถึง การขลิบปลายหนังหุ้มอวัยวะเพศชายออก มุสลิมปฏิบัติเรื่องนี้ตามคำชี้แนะของศาสดามุฮัมมัดคอลที่ว่า “ส่วนหนึ่งจากธรรมชาติ (ที่ดีและบริสุทธิ์) ได้แก่ การบ้วนปาก การใช้น้ำทำความสะอาดมูก การแปรงฟัน การตัดเล็บ การโกนขนรักแร้ และโกนขนบริเวณของลับ”

คิตาน มีความสำคัญดังนี้

1. เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญประการหนึ่งของอิสลาม
2. เป็นแบบอย่างของบรรดาผู้ที่ดำเนินชีวิตตามครรลองของศาสดาฮิรรอฮิม
3. เป็นการเจตนารมณ์ในการเป็นบ่าวของอัลลอฮ์และการเชื่อฟังพระบัญชาของพระองค์
4. รักษาความสะอาด ตกแต่งอวัยวะและปรับความรู้สึกทางเพศให้มีความปกติ
5. ช่วยป้องกันโรคซึ่งอาจเกิดจากความสกปรก และการรักษาความสะอาดให้ทั่วถึง

ปัจจัยในการเลี้ยงดูและอบรมบ่มนิสัย

อนิส แสงอารีย์ (2532 : 73) กล่าวว่านักวิชาการได้สรุปว่าปัจจัยสำคัญในการเลี้ยงดูและฝึกอบรมบ่มนิสัยเด็กตามแนวคิดอิสลามนั้นประกอบด้วย 3 ประการคือ

1. ผู้เลี้ยงดูหรือผู้ให้การอบรม หมายถึง การที่จะมีคนเป็นผู้เลี้ยงดู และให้ การอบรมบ่มนิสัยในด้านต่างๆ ตั้งแต่พ่อ แม่ จนถึงบุคคลอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นพี่เลี้ยง ครู เป็นต้น
2. การอบรมบ่มนิสัย ในวิธีการที่ดี เหมาะสมกับวัย เพศ พัฒนาการ และลักษณะด้านอื่นๆ ของเด็กที่อาจจะแตกต่างออกไป
3. บรรยากาศที่ดี รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กทุกประการ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อนๆ สัตว์เลี้ยงต่างๆ บ้าน โรงเรียน การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการเลี้ยงดู และอบรมบ่มนิสัย ตลอดจนให้การศึกษาในด้านอื่นๆ

3.1.2 ศาสนาพุทธและความเชื่อตลอดจนข้อปฏิบัติ

พระพุทธศาสนา คือศาสนาที่ถือว่าธรรมะเป็นจริงตลอดกาล ใครก็ตามหากสิ้นกิเลสก็จะพบได้ด้วยตนเอง แต่ผู้บำเพ็ญบารมีจนตรัสรู้ และสามารถตั้งพุทธบริษัทขึ้นได้คือ พระพุทธโคดม (กิริติ บุญเจือ 2530 : 121)

ลักษณะคำสอนของศาสนาพุทธ

ลักษณะเด่นของพระพุทธศาสนา คือเป็นศาสนาแห่งการวิเคราะห์ กล่าวคือ เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ทั้งความเป็นจริงและข้อธรรมได้ดีเป็นพิเศษ เช่นวิเคราะห์จิตได้ละเอียดลอออย่างน่าอัศจรรย์ วิเคราะห์ธรรมออกเป็นข้อๆ และประสานสัมพันธ์กันเป็นระบบที่แน่นแฟ้น หากจะอธิบายธรรมข้อหนึ่งจะต้องอ้างธรรมข้ออื่นๆ เกี่ยวโยงไปทั้งระบบ วิธีการวิเคราะห์ธรรมะอย่างนี้ บางสำนักของศาสนาฮินดูได้เคยทำมาแล้วบ้างแต่ไม่สามารถทำได้เด่นชัดอย่างธรรมะที่สอนในศาสนาพุทธจึงควรยกย่องว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการวิเคราะห์ (กิริติ บุญเจือ, 2530 : 121)

ความเชื่อ หมายถึง เรื่องที่เห็นจริงด้วย ตามพจนานุกรมได้แยกคำอธิบาย ตามรูปศัพท์ว่า “ความ” หมายถึงเรื่อง เนื้อความ เช่น เนื้อเรื่อง เนื้อความ คำว่า “เชื่อ” หมายถึง เห็นด้วย เห็นตามด้วย มั่นใจ ไว้ใจ (พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ 2530 : 102) ส่วนฟิชเบนและ ไอเซน (Fishbein and Ajzen 1975 : 131) ให้ความหมายของ “ความเชื่อ” ไว้ว่าเป็นการลง ความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคลที่มีต่อเรื่องนั้น

สรุป ความเชื่อ หมายถึง การรับรู้และยอมรับว่าเป็นความจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกันไปตามศักยภาพและสิ่งแวดล้อมของบุคคลที่มีต่อเรื่องนั้น แต่ในทางพุทธศาสนาถือว่าความเชื่อต้องเป็นไปตามหลักการใช้สติปัญญา การใช้เหตุผลและสามารถนำความเชื่อไปปฏิบัติได้ (พระเทพเวที 2532 : 8) ดังนั้นความเชื่อในทางพุทธจึงหมายถึงการยอมรับของบุคคลเกี่ยวกับพุทธศาสนาอันประกอบด้วยส่วนที่สำคัญคือ ไตรสรณาคม กรรม วิบากกรรม นรก สวรรค์ อเนตชาติ และปรินิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดที่บุคคลได้รับรู้ตามหลักการใช้ สติปัญญาและการใช้เหตุผล สามารถนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อให้ตนเองดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้

ความเชื่อของพุทธศาสนิกชนที่สำคัญประกอบด้วย ความเชื่อในพระรัตนตรัย หรือ ไตรสรณาคม คือเชื่อในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรมถือว่าเป็นกรรมที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ (อมรา พงศาพิชญ์ 2533 : 44) ในทางธรรมนั้นจะจำกัดกรรมเป็นผลของการกระทำเฉพาะ เพียงแต่การกระทำที่ประกอบไปด้วยเจตนา หรือกระทำ

ที่เป็นไปด้วยความจงใจ (พระเทพเวที 2532) คือเรื่องเล่าทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว โดยมีทั้งกรรมเก่า และกรรมปัจจุบัน ซึ่งจะมีผลกระทบทั้งในชาตินี้และชาติต่อไป การเรียนในเรื่องผลของการกระทำของคนทำให้คนเราต้องเชื่อเรื่องนรกและสวรรค์ ซึ่งในพุทธศาสนาได้จำแนกภูมิทั้งสองไว้อย่างละเอียดมากกว่าศาสนาอื่นๆ (พระราชวิสุทธิโสภณ 2534) ศาสนาพุทธเชื่อกันว่ามนุษย์ควรมีหลักปฏิบัติ 3 ประการหรือ บุญกิริยาวัตถุ 3 คือ ทาน ศีล ภาวนา ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่เหมาะสมกับชีวิตของพุทธศาสนิกชนที่เป็นชาวบ้านทั่วไป หลักธรรมทั้ง 3 ประการนี้ เน้นการปฏิบัติเบื้องต้น เกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจา การปฏิบัติต่อกันระหว่างเพื่อนมนุษย์หรือความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเป็นการกระทำที่ปรากฏเป็นรูปร่าง มองเห็นได้ชัดเจน ปฏิบัติง่าย ทานและศีล มุ่งปฏิบัติเพื่อขจัดกิเลสจิตใจภายในให้เจริญยกงามขึ้นโดยใช้การกระทำภายนอกที่หยาบกว่าเป็นเครื่องมือ ส่วนการปฏิบัติภาวนาเน้นทางด้านจิตใจโดยตรง การปฏิบัติเหล่านี้ ผู้ปฏิบัติเอาใจใส่และปฏิบัติแล้วจะเป็นคุณสมบัติติดตัวไปเบื้องหน้า และมนุษย์ควรเร่งสำรวจตัวเองเพื่อความไม่ประมาท (พระปัญญาพิศาลเถระ 2530)

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ว่าด้วยสังขธรรมและจริยธรรม สังขธรรมว่าด้วยข้อเท็จจริงของสิ่งต่างๆ หรือโลกธาตุทั้งมวลตามภาวะที่เป็นจริง ได้แก่ อริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เน้นทางสายกลาง ส่วนจริยธรรมว่าด้วยธรรมประยुक्त คือประยुक्तสังขธรรมให้เป็น แนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข เช่น พรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา) ศีลห้า

พรหมวิหาร 4 และศีลห้า เป็นปรัชญาขั้นพื้นฐานที่ประยुक्तมากจากอริยสัจสี่ และมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของชาวไทยพุทธเป็นอย่างมาก แสดงออกมาเป็นรูปต่างๆ กลายเป็นค่านิยมสากลของชาวไทยพุทธ เช่น การยอมรับว่าความเมตตา กรุณา เป็นของดี เป็นบุญกุศล คนที่มีเมตตาธรรมถือว่าเป็นคนดี ส่วนลักษณะที่ตรงกันข้ามคือความทารุณโหดร้าย เบียดเบียนซึ่งกันและกันถือว่าเป็นบาป ไม่ดี ไม่นิยมปฏิบัติกัน ค่านิยมทางสายกลางมีส่วนสำคัญที่สุดที่ช่วยลดหรือยับยั้งข้อขัดแย้งหรือความรุนแรงต่างๆ ในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

ความเชื่อเรื่องบาปบุญ สัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ นิพพาน และเรื่องชาติหน้า คือเชื่อว่าบุญเป็นปัจจัยให้ไปเกิดในสวรรค์ หรือมีความสุขหลังจากตายไปแล้ว ช่วยให้บุคคลบรรลุนิพพาน ส่วนบาปจะทำให้ได้รับทุกขเวทนาเชื่อว่าชาติหน้ามีจริงเชื่อในกฎแห่งกรรม อันเป็นแนวปรัชญาทางศาสนา จนมีคำพูดว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ซึ่งหมายถึงผลของการกระทำต่างๆ ทั้งดีและชั่ว (บุญ-บาป) จะติดตามไปทุกแห่งทุกหนในชาตินี้และชาติหน้า วนเวียนอยู่จนกว่าจะบรรลุนิพพาน (ภาวะที่ไม่เวียนว่ายตายเกิด) ส่วนคนธรรมดาอยู่อยู่ใน “วัฏสงสาร” ความเชื่อดังกล่าวของชาวไทยพุทธจึงแสดงออกมาในลักษณะ ให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา

ศาสนาพุทธมุ่งให้ผู้นับถือศาสนาแสดงออกในการปฏิบัติ บุชา บุคคลใดจะปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติก็ไม่มีใครบังคับหรือลงโทษแต่ประการใด คือชาวไทยพุทธมีอิสระมากในการปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระธรรม เว้นแต่ผู้ที่เป็นนักบวชในพระพุทธศาสนาเท่านั้นที่ถูกระบุว่าจะต้องปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างเคร่งครัด ชาวไทยพุทธโดยทั่วไปจึงไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติตามคำสั่งสอนทางศาสนาเท่าใดนัก

ธรรมชาติของเด็กในทัศนะของพระพุทธศาสนา

พระมหาบุญชิต ญาณสวโร (2532 : 23) อ้างถึงพระไตรปิฎก ในทัศนะของพุทธศาสนานั้น เด็กมีความจำกัดด้วยปฐมวัยการพัฒนาชีวิตด้วยหลักธรรมในทางพุทธศาสนายังไม่ถึงระดับที่เป็นไปได้ในขั้นสูงสุด แม้แต่การจะยอมรับเหตุผล กติกาและเงื่อนไขของสังคมนั้น ยัง ไม่พร้อมอย่างเต็มที่ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เด็กคือบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องเอาใจใส่ให้การศึกษา อบรมเป็นกรณีพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาจิต หรือพัฒนาอารมณ์ เพราะธรรมชาติ จิตของเด็กบริสุทธิ์ (พระไตรปิฎก ฉบับที่ 20 ข้อ 5 หน้า 11) พระพุทธเจ้าทรงกำหนดให้ผู้บวชต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ถ้าอายุยังไม่ถึง 20 ปี จะไม่ทรงอนุญาตให้บวช เพราะเป็นผู้ที่ไม่อดทนต่อความเย็น ร้อน หิว กระหาย เป็นผู้ที่ไม่อดทนต่อสัมผัสแห่งเกลือบ ยุง ลม แดด สัตว์เลื้อยคลาน ไม่อดทนต่อคำกล่าวร้าย ไม่อดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง ซึ่งไม่เป็นที่น่ายินดี (4:99:146)

พระพุทธองค์มิได้ทรงรวบรัดสิทธิเด็กแต่อย่างใดในการบวชแต่ทรงคำนึงถึง ความรับผิดชอบต่อพระธรรม ถ้ามีพระเถระที่เชื่อถือได้รับรองที่จะให้การศึกษาอบรม ก็จะให้บวชเป็นกรณีพิเศษ

ซึ่งโดยสภาพอารมณ์ของเด็ก จะเป็นบุคคลที่ถูกชักจูงง่ายที่สุด ทั้งทางดีและทางชั่ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้ปกครองของเด็กว่าต้องการให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ทัศนคติ เกี่ยวกับด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ

3.2 การถ่ายทอดศาสนาสู่เยาวชน

ศาสนาเป็นมาตรฐานที่สำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จึงทำให้ศาสนาอยู่ในความสนใจของมนุษย์ที่มีความประสงค์ที่จะให้ การถ่ายทอดทางศาสนาเป็นไปอย่างเข้มงวดและมีประสิทธิภาพ เยาวชนก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่จะต้องรับผลการถ่ายทอดทางศาสนา เพราะความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติทางศาสนาได้ติดตัว เยาวชนมาแต่กำเนิด จำเป็นต้องปลูกฝังกันไปจนตลอดชีวิต การถ่ายทอดทางศาสนาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งการ

ถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) มีวัตถุประสงค์ชัดเจนเพื่อให้มีความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติสอดคล้องกับบุคคลอื่นและของสังคมรวมทั้งพฤติกรรมคล้อยตามสังคมด้วย เพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2528 : 9) ในการถ่ายทอดนั้นต้องอาศัยความหนาแน่นของตัวแทนหลักทำหน้าที่ถ่ายทอดทางสังคม (Socializing) อันได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน และสื่อมวลชนเป็นต้น ตัวแทนในการถ่ายทอดนี้จะใช้การถ่ายทอดทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยอาจจะแสดงออกในรูปของการปลูกฝังโดยตรง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น เช่น การสอนเนื้อหาตามหลักสูตรในโรงเรียน ปลูกฝังโดยอ้อม เช่น การเป็นแบบอย่างของบิดามารดา บุคคลใกล้ชิดในสังคม เป็นต้น บิดามารดาอาจจะถ่ายทอดโดยการเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของเด็กโดยวิธีการสื่อสาร แบบจงใจตามหลัก การเปลี่ยนทัศนคติ มีขั้นตอนที่สำคัญอยู่ 3 ขั้นตอน คือ งามตา วรินทร์านนท์ (2529 : 55-59)

1. ขั้นก่อให้เกิดการสนใจรับทราบ เมื่อมีความประสงค์จะเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรหรือทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่ต้องการให้บุคคลนั้นสนใจหรือรับทราบในเรื่องนั้นก่อน การปลูกฝังความเชื่อ การปฏิบัติทางศาสนา ขั้นแรกบิดามารดาควรชักชวนบุตรให้สนใจด้วย การเปิดโอกาสให้ทราบว่าผู้ที่เป็นชาวพุทธควรปฏิบัติตัวอย่างไรบ้าง ให้เด็กทราบเกี่ยวกับศีล 5 ข้อ บอกถึงโทษของการไม่รักษาศีล ชี้แนะให้บุตรหลีกเลี่ยงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นๆ

2. ขั้นการเข้าใจเนื้อหาความ ตามหลักสูตรการเรียนรู้ เมื่อบุคคลเกิดความสนใจ เอาใจใส่เนื้อหาความนั้น อย่างไรก็ตามปริมาณความเข้าใจของแต่ละบุคคลอาจจะแตกต่างกันไปได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ลักษณะเนื้อหาความที่มีความเด่นชัด ดึงดูดใจมากเพียงใด ผู้รับมีสติปัญญาเหมาะสมหรือไม่ มีประสบการณ์เกี่ยวข้องและทัศนคติที่เอื้ออำนวยหรือขัดขวาง การเรียนรู้หรือไม่

3. ขั้นยอมรับหรือเปลี่ยนตาม แม้บุคคลจะแสดงความสนใจและเข้าใจเนื้อหาความแล้ว การเปลี่ยนให้เด็กมีความเชื่อถือและการปฏิบัติทางศาสนา ต้องให้เด็กยอมรับและปฏิบัติตาม จึงจะถือว่าการอบรมนั้นประสบผลสำเร็จ

3.3 ครอบครัวและการรับรู้คุณค่าทางศาสนาของเยาวชน

ครอบครัวได้รับภาระกำหนดหน้าที่ซึ่งต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุขในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ครอบครัวเป็นตัวแทนของสังคมหน่วยแรกที่เด็กเกี่ยวข้องด้วย วัฒนธรรมส่วนใหญ่ โดยเฉพาะความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา เด็กมักจะได้รับจากครอบครัวเป็นแห่งแรก (Cornwall. 1989 : 572-574) และอิทธิพลของศาสนาต่อครอบครัว ส่งผลต่อความเชื่อและการปฏิบัติของเขาไปจนกระทั่งเติบโตด้วย (Batson and Ventis. 1982 : 46-47)

นักวิชาการได้ให้ความสนใจการถ่ายทอดศาสนาของครอบครัว ซึ่งพบว่าในการถ่ายทอดศาสนาให้แก่เด็กนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับเด็กสามารถทำนายลักษณะทางศาสนาของเด็กได้ถึง 40-50% (Spilka and others. 1985) โดยที่ครอบครัวที่บิดามารดามีสัมพันธ์ภาพอันดี จะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีด้วย ซึ่งในการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ามี ครอบครัวเป็นตัวแทนที่สำคัญที่สุดในการถ่ายทอดศาสนาแก่เด็ก (Willits and Crider. 1989 : 69) บิดามารดาที่ใกล้ชิดศาสนาจะเป็นผู้ถ่ายทอดศาสนาแก่เด็กมากที่สุด นอกจากนี้เด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวต่างกันมีความเชื่อ คุณธรรม พัฒนาการทางจริยธรรม ความรู้เรื่องขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมต่างกัน คือเด็กหญิงที่อาศัยอยู่ในครอบครัวชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมและมี ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมไทยสูงกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยว งานควา นันทานนท์ และคนอื่นๆ (2529)

ลักษณะความเชื่อ การปฏิบัติทางศาสนาของเยาวชนนั้นเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบรักสนับสนุนส่วนหนึ่ง จากผลการศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 979 คน โดยเด็กเหล่านี้ได้รายงานว่า บิดามารดาถ่ายทอดค่านิยมทางพุทธศาสนาใน ด้าน บาปบุญคุณโทษ ความดีความชั่ว ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อ และการเคารพต่อบิดามารดาและ ผู้อาวุโสสูง เป็นนักเรียนที่รู้สึกว่าคุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา ในวัยรุ่นภาคได้ เป็นนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนในสังกัด กรมสามัญศึกษา ที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 6 และนักเรียนในวิทยาลัยสังกัด กรมอาชีวศึกษาที่เรียนอยู่ในชั้น ปวช. 1 และปวช. 3 อายุระหว่าง 15-21 ปี จำนวน 480 คน ใน ส่วนของการอบรมเลี้ยงดูกับการรับรู้คุณค่าของศาสนา พบว่านักเรียนกลุ่มที่มีการรับรู้คุณค่าทาง ศาสนาสูงเป็นนักเรียนกลุ่มที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนจาก ครอบครัวมาก บิดามีการศึกษาต่ำ เครื่องศาสนา มาก

3.4 บทบาทและความสำคัญของศาสนาต่อบุคคล

สังคมไทยในปัจจุบันสามารถแก้ไขหรือบรรเทาบางลงได้ด้วยศาสนา เนื่องจาก ปัญหาต่างๆในสังคมนั้น มาจากการกระทำของมนุษย์ ศาสนาทุกศาสนาที่ชาวไทยนับถือล้วน เป็นแนวคำสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาปัจเจกบุคคล ด้านจิตสำนึกและทัศนคติและส่งเสริมการ พัฒนาปัจเจกบุคคลในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น เมื่อมนุษย์สามารถพัฒนาตนได้ ก็สามารถ ช่วยเหลือตนเองได้ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสงบสุข และสามารถนำคนไปสู่ความ พ้นทุกข์ได้ในที่สุด

ในสังคมไทยพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยประชาชนส่วนมากขาดการศึกษาหรือมีการศึกษาน้อย ความเลื่อมใสศรัทธาในพระสงฆ์ปฏิบัติชอบเป็นปัจจัยชักนำให้ประชาชนสนใจ ในการฟังธรรมและปฏิบัติธรรม ส่วนประชาชนที่มีความรู้เข้าใจในหลักธรรมทางพุทธศาสนาแล้วก็สามารถพิจารณาได้ลึกซึ้งและปฏิบัติตามอย่างมีเหตุผล หลักธรรมในศาสนามุ่งให้บุคคลพัฒนาตนเองก่อนไปพัฒนาผู้อื่น การพัฒนาตนเองต้องเริ่มที่จิตใจก่อนการพัฒนาวัตถุจึงจะได้ประโยชน์จากการพัฒนาที่แท้จริงหลักธรรมในศาสนา เช่น ไตรสิกขา ประกอบด้วย สีล สมาธิ ปัญญา ในระดับต้น สีล คือระเบียบวินัยที่ต้องทำหรือปฏิบัติ คนที่ไม่มีระเบียบวินัยไม่สามารถปฏิบัติได้ ในระดับสูง สีล คือความสามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ให้สงบ ระวังจากกิเลส ตัณหา สมาธิ คือการพัฒนาจิตใจให้มีคุณภาพ ให้ตั้งมั่นและปลอดโปร่งจนสามารถมองเห็นคำตอบของปัญหาและข้อขัดข้องต่างๆ ได้ กล่าวคือ เกิดปัญญาในการแก้ไขข้อขัดข้องและเห็นโลกตามความจริง สมาธิ คือการทำใจให้สงบและเกิดปัญญาในการพ้นทุกข์ได้ (พระเทพเวที 2529 : 680)

ในศาสนาอิสลาม อบู มัสน์ สุรฺ (2520 : 6) ได้กล่าวว่าศาสนาอิสลาม ก็มีคำสอนที่ส่งเสริมจิตสำนึกและทัศนคติของบุคคล เช่น คำสอนของศาสนทูต มุฮัมมัด ที่ได้กล่าวตอนหนึ่งว่า สามประการที่ให้ความปลอดภัยแก่มนุษย์คือ ยำเกรงต่ออัลลอ ทั้งในที่ลับและที่เปิดเผย มีความยุติธรรมทั้งเวลาปกติและเวลาโกรธ และประหยัดทั้งเวลาว่างงานและเวลาว่าง

เมื่อคนเรามีพื้นฐานความคิดที่ถูกต้อง และมีคุณธรรมในจิตใจแล้ว ก็ย่อมทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น พุทธทาสภิกขุ (2527 : 16 - 17) กล่าวว่า พุทธศาสนาต้องการให้มนุษย์ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดในที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับ ไม่มีศาสนาใดที่ต้องการให้มนุษย์ได้รับสิ่งที่เลวๆหรือธรรมดาสามัญ ทุกศาสนาจะแสดงออกมาในลักษณะที่มนุษย์ควรได้รับ ในประเทศไทย บุคคลที่นับถือศาสนาต่างกันสามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบสุข ทั้งนี้เพราะคนที่นับถือศาสนาต่างกันพยายามทำความเข้าใจกันระหว่างศาสนา ในงานพิธีสำคัญของชาติจะมีผู้แทนของศาสนาต่างๆเข้าร่วมในพิธีเสมอ เช่น งานพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้น ส่วนทางหน่วยราชการทุกแห่งก็มีนโยบายที่จะบริการให้ทุกศาสนาเท่าเทียมกัน จึงทำให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน เกิดความสามัคคีและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ศาสนา สภาพแวดล้อมและลักษณะของบุคคล

ศาสนาเข้ามามีส่วนให้เกิดการพัฒนาการในส่วนบุคคล ผ่านขบวนการอบรมเลี้ยงดู และปฏิสัมพันธ์จากบิดามารดา ญาติ พี่น้อง ครู และกลุ่มเพื่อน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่าง บิดา มารดาเป็นตัวกำหนด วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่สอดคล้องจากระบบสังคมและวัฒนธรรม อย่างเช่น การที่บิดามารดาเลือกโรงเรียนให้บุตรเข้าเรียน โดยพิจารณาจากศาสนาที่โรงเรียนสังกัดอยู่หรือเกี่ยวข้องกับศาสนาอย่างไร นักเรียนส่วนมากของโรงเรียนนับถือศาสนาใด เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อวิธีการอบรมสั่งสอน กฎ ระเบียบของโรงเรียนและกลุ่มเพื่อน ด้วยเหตุนี้ การนับถือศาสนาของบิดา มารดาจึงมีส่วนในการคัดเลือกสิ่งแวดล้อมให้แก่บุตร สำหรับวัยรุ่นนั้น สถาบันทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ เพื่อน โรงเรียน และศาสนาซึ่งจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นต่อพัฒนาการของบุคคล ได้มีการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 1207 คน ในประเทศอิสราเอลที่มีเชื้อสายตะวันตก มาจากสังคมอุตสาหกรรมในทวีปยุโรปและอเมริกันเชื้อสายตะวันตก มาจากสังคมเกษตรกรรมแถบตะวันออกกลาง อาฟริกาเหนือและเอเชียใต้ (Tzueril, 1984) เป็นนักเรียนในโรงเรียนในศาสนาและในโรงเรียนปกติที่ไม่อยู่ในสังกัดศาสนา พบว่านักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนทางศาสนามีลักษณะทางอีโก้ด้านการตกลงใจและการวางจุดประสงค์ (Turposefulness) ของชีวิตสูงกว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนปกติ ส่วนนักเรียนเชื้อสายตะวันตกมีเอกลักษณ์ของอีโก้ในด้านการตกลงใจ การวางจุดประสงค์ของชีวิต และเอกลักษณ์ของอีโก้รวมทุกด้าน สูงกว่านักเรียนเชื้อสายตะวันออก เนื่องจากศาสนาและวัฒนธรรมของชาวอิสราเอลเชื้อสายตะวันตกมีการวางแผนและจุดมุ่งหมายของชีวิต ในการตกลงใจในด้านอาชีพและอุดมการทางความคิด โดยการปรับวิธีการอบรมเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เพื่อให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศชาติ พัฒนาการทางเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง ทำให้บุคคลมีจุดมุ่งหมายของชีวิตที่จะพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในอาชีพและมีอุดมการทางความคิดของตนเอง จึงเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การที่ประชาชนภายในประเทศมีความเคร่งครัดในการนับถือศาสนามีผลทำให้ประเทศนั้นมีความสงบสุขอีกด้วย เพราะบุคคลที่เคร่งครัดในศาสนาให้ผลเสียต่อสังคมน้อยและชอบช่วยเหลือผู้อื่น (Gorsuch, 1988) ศึกษาบุคคลที่เคร่งครัดในศาสนาโรมันคาทอลิก 474 คน อายุ 27 - 34 ปี กับการพัฒนาจิตสังคมพบว่าบุคคลที่มีพัฒนาการทางเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงจะมีความเครียดที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงชีวิตน้อยกว่าบุคคลที่มีพัฒนาการทางเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำกว่า จึงมีความทุกข์มากกว่าเนื่องจากไม่มีความเชื่อมั่น มีความวิตกในเหตุการณ์ชีวิตในอนาคตจะมีความล้มเหลวหรือความสำเร็จในครอบครัวและหน้าที่การงาน (Sammon, Reznikoff and Geeluger, 1985) ศาสนาจึงมี

ส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันทั้งทางตรงและทางอ้อม ศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อบุคคลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับจิตใจของบุคคล สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เกื้อหนุน การยึดมั่นปฏิบัติตามศาสนาช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาและปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมและวัฒนธรรม ยิ่งขึ้นและเกิดความสุขต่อสังคมส่วนรวมด้วย

3.5 ความสามารถในการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนา ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการทางจิตใจและพฤติกรรมของวัยรุ่นให้เป็นผู้ที่รักการทำงานและยึดมั่นในหลักศาสนา คือทฤษฎีทางอารมณ์เชิงสังคม (Theory of socio - emotional development) (Erikson, 1959, 1968, 1977) เป็นทฤษฎีที่กำลังได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน มีความเหมาะสมกับการทำความเข้าใจพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กในวัฒนธรรมต่างๆรวมทั้งเด็กไทยด้วย เพราะได้ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับการปรับตัวของบุคคลในแต่ละช่วงอายุ โดยอธิบายสาเหตุที่บุคคลมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม และบุคลิกลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ในแต่ละช่วงอายุ จะส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัวของบุคคลอย่างสืบเนื่องตลอดชีวิต วัยรุ่นที่ปรับตัวได้ดีจะเข้าใจตนเองว่ากำลังดำเนินชีวิตไปทางใด มีความเชื่อ ค่านิยมทางศาสนาอย่างไร ส่วนวัยรุ่นที่ปรับตัวไม่ได้จะมีระดับปัญหาทางจิตหรือปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในช่วงต่อไป (Phanthunmavin and Sucaronana. 1989 : 229)

ทฤษฎีอีริกสัน เน้นถึงความสามารถในการปรับตัวแก้ปัญหาของบุคคลในทุกช่วงชีวิตนับแต่ช่วงแรกของชีวิต ซึ่งเป็นฐานของการปรับตัวในช่วงต่อไป โดยทั่วไปบุคคลในช่วงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจค่อนข้างสูง จึงเป็นช่วงสำคัญที่ต้องเตรียมตัวที่จะดำเนินชีวิตแบบผู้ใหญ่ในสังคมในวันข้างหน้า

การยึดมั่นทางศาสนาและใช้เป็นหลักในการปฏิบัติตน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ มีความประพฤติดีงามสร้างความร่มเย็นให้แก่สังคม การที่วัยรุ่นยึดมั่นในหลักศาสนา และใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตจะต้องมีพื้นฐานในการปรับตัวได้ดีตั้งแต่วัยเด็กเช่นกัน โดยได้รับการปลูกฝังความเชื่อการปฏิบัติทางศาสนาทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ทำให้เด็กยอมรับกฎเกณฑ์ของบุคคล ของกลุ่ม และขยายไปสู่กฎเกณฑ์ทางสังคมที่จะทำให้เด็กยอมรับหลักการทางศาสนา ไว้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ส่วนเด็กที่ปรับตัวไม่ได้ เนื่องจากไม่มีความเชื่อถือในบุคคลอื่นและสังคมรอบข้าง ทำให้ไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของบุคคล ของกลุ่ม และสังคม ขาดการปลูกฝังความเชื่อการปฏิบัติทางศาสนา ทำให้ขาดความศรัทธาในแนวทางปฏิบัติของศาสนา มีความวิตกกังวลสูง ไม่มีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจจนเกิดความสับสนในบทบาท และหน้าที่ของตนจนไม่สามารถปรับตัวได้ในช่วงต่อไป

อิริคสัน ได้แบ่งช่วงพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมไว้ 8 ช่วงดังนี้ (Erikson, 1959 1968, 1977) ช่วงที่ 1 ช่วงความไว้วางใจ (Trust - mistrust) อายุ 0 - 2 ขวบ เด็กวัยนี้ต้องพึ่งพาผู้เลี้ยงดูตลอดเวลา เด็กต้องรอรบสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นโดยการสื่อสารกันระหว่างผู้เลี้ยงดู แสดงอาการให้ผู้เลี้ยงดูทราบความต้องการของเด็ก เด็กที่ปรับตัวได้จะมีความไว้วางใจผู้เลี้ยงดู จะมีความรู้สึกมั่นใจ และมีความปลอดภัย เพราะเด็กทราบว่าเมื่อเขามีความทุกข์ รู้สึกร้อน หนาว เปียกชื้น หรือหิว เขาจะได้รับการบำบัดทุกข์ตามความต้องการ เด็กก็จะเกิดความรู้สึกไว้วางใจขยายไปสู่สภาพแวดล้อมอื่นในสิ่งที่ตนเองไม่รู้จักรและสถานการณ์ที่ไม่สามารถทำนายได้ ฉะนั้นผู้เลี้ยงดูจึงมีบทบาทสำคัญในการทำให้เด็กมีความรู้สึกไว้วางใจ ส่วนเด็กที่ปรับตัวไม่ได้จะรู้สึกไม่ไว้วางใจผู้เลี้ยงดู เนื่องจากการไม่ได้รับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขเมื่อเด็กมีความต้องการ จึงไม่มีความไว้วางใจขยายไปสู่สภาพแวดล้อมอื่นในสิ่งที่ตนไม่เคยรู้จักและสถานการณ์ที่ไม่สามารถทำนายได้เพราะไม่สามารถพึ่งพาผู้เลี้ยงดู มักเกิดความกลัว ความวิตกกังวล เป็นต้น จึงไม่ค่อยพอใจสิ่งที่ตนได้รับในชีวิตประจำวันเป็นผลให้ไม่มีการเตรียมตัวรับสิ่งเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คราइन (Crain, 1990:149: Citing Sullivan, 1953) เกี่ยวกับความไว้วางใจและไม่ไว้วางใจมารดาของบุตรในหนึ่งเดือนแรก พบว่าความรู้สึกของบุตรมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของมารดา ถ้ามารดาารู้สึกกังวล บุตรก็จะพลอยวิตกกังวลไปด้วย ถ้ามารดาารู้สึกสงบสุข มีความสบายใจ บุตรก็จะรู้สึกเช่นเดียวกัน

การเกิดความไม่ไว้วางใจ สามารถพัฒนาไปสู่ความไว้วางใจได้เมื่อเด็กสามารถแก้ไขปัญหาล้าได้รับประสบการณ์ทางบวกเพิ่มขึ้นภายหลัง ทำให้เด็กชื่นชมกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมเพิ่มขึ้น แต่ผลที่หลงเหลือทางลบก็ไม่สามารถขจัดไปได้หมดโดยประสบการณ์ทางบวก เช่นเดียวกับการที่เด็กได้รับความไว้วางใจในช่วงแรกของชีวิตแล้ว อาจจะเปลี่ยนไปได้ภายหลังหากต้องเผชิญกับผู้เลี้ยงดูที่เขาไม่สามารถพึ่งพาได้ แต่ก็ยังมีความไว้วางใจตนและบุคคลอื่นซึ่งมีรากฐานอยู่ก่อน ส่วนคราइन (Crain 1980:150) เห็นว่าควรสร้างประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจให้แก่เด็กเท่านั้น จึงจะช่วยเสริมความไว้วางใจได้แน่นอนและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาในช่วงต่อไป

ด้านศาสนาเกี่ยวข้องกับเด็กเนื่องจากเด็กที่ปรับตัวได้ดี จะมีความไว้วางใจผู้เลี้ยงดู แล้วแผ่ขยายความไว้วางใจบุคคลอื่นรอบข้าง รวมทั้งสภาพแวดล้อมและสภาพการณ์ที่ไม่สามารถทำนายได้ ทำให้เด็กเข้ามามีความใกล้ชิด สนใจที่จะศึกษาสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาการยอมรับกฎเกณฑ์ของผู้อื่นหรือสังคมได้ง่ายภายหลัง

ช่วงที่ 2 อายุระหว่าง 2 - 4 ขวบ เด็กสามารถควบคุมการขับถ่ายและการเคลื่อนไหวได้ คล่องขึ้น มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความอายและมีความสงสัย เริ่มสำรวจสิ่งแวดล้อมด้วยตน

เองและพยายามทดสอบความสามารถใหม่ ๆ ต้องการอิสรภาพจากผู้เลี้ยงดู และต้องการเข้าร่วมกิจกรรมกับสมาชิกในครอบครัว เด็กที่ปรับตัวได้ดีจะมีความเป็นตัวของตัวเอง จึงพยายามค้นหาตัวเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้ทราบถึงความสามารถ ขีดจำกัดของกำลัง และความแข็งแกร่งของตนเอง ในช่วงนี้ผู้เลี้ยงดูยังมีบทบาทสำคัญในการตักเตือน ห้ามในสิ่งที่เห็นว่าเด็กทำแล้วจะเกิดอันตรายที่ไม่สามารถป้องกันได้และจะคอยส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งที่เด็กทำได้ในระดับความสามารถที่ไม่ง่ายและไม่ยากเกินไปเพื่อให้เด็กรู้จักควบคุมสิ่งเหล่านี้ได้เอง ส่วนเด็กที่ไม่สามารถปรับตัวได้ จะมีความอับอายและสงสัยรู้สึกว่าคุณเองไม่มีจุดเด่นที่ควรสนใจในสายตาผู้อื่นขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะถูกขัดขวางการกระทำที่อาจเกิดจากผู้เลี้ยงดูมิได้ส่งเสริมให้ทำพฤติกรรมตามความสามารถของเด็ก หรือขัดขวางการกระทำของเด็ก ทำให้เด็กไม่ค่อยกล้าแสดงออก ในการกระทำสิ่งใหม่ จึงไม่รู้จักควบคุมและกำหนดตนเอง

ด้านศาสนา การฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองทางด้านการขับถ่ายและการหย่านม เป็นผลเริ่มต้นของการรู้จักว่าสิ่งใดไม่ควรทำในระดับสรีระซึ่งเป็นจุดแรกของชีวิตที่บุคคลจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมเข้ามาเป็นลักษณะของตน ศาสนามีส่วนเป็นสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เด็กจะเริ่มยอมรับการชักนำจากผู้เลี้ยง

ช่วงที่ 3 อายุประมาณ 4 - 8 ขวบ เด็กวัยนี้มีวุฒิภาวะทางร่างกายและจิตใจ เพิ่มขึ้น มีความคิดริเริ่ม - ความละอายเป็นเด็กอยากเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น ต้องการสำรวจสภาพแวดล้อมและพยายามค้นคว้าหาความรู้ในสิ่งที่ตนไม่ทราบ เด็กที่ปรับตัวได้ดี จะสามารถควบคุมตนเองหรือผู้อื่น และมีการวางแผนที่จะกระทำให้สำเร็จ เช่นการเล่นเกมให้ชนะ หากเด็กทำในสิ่งที่ยากเกินกำลังความสามารถแล้วเกิดความล้มเหลว จะทำให้เขาเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางสังคมและล้มความล้มเหลวนั้นอย่างรวดเร็วแล้วจะเริ่มทำสิ่งใหม่อีก เด็กวัยนี้เริ่มพัฒนาบทบาททางเพศแล้ว ดังนั้นบิดามารดาควรเป็นผู้ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ส่วนเด็กที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความรู้สึกอับอายเพราะไม่มีความเป็นตัวของตัวเองอย่างเพียงพอที่จะเป็นอิสระจากผู้ใหญ่หรือบุคคลรอบข้าง ยังต้องพึ่งพาผู้อื่น ในขณะเดียวกันก็ต้องการมีความคิดริเริ่มจึงมีความขัดแย้งเกิดขึ้น มีความพยายามน้อยที่จะประสบความสำเร็จ นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมก็ไม่เปิดโอกาสให้ช่วยตนเองได้ บิดามารดาหรือครอบครัวมีบทบาทให้เด็กปรับตัวได้ดี โดยการให้ความรักการสนับสนุน และเสริมสร้างกำลังใจแก่เด็ก ให้มีความพยายามทำงานพบความสำเร็จ

ศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีพัฒนาการในช่วงนี้ เพราะเด็กเริ่มออกไปมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกครอบครัว เริ่มไปโรงเรียน เริ่มรู้จักคุณค่าของวัตถุทางศาสนา เช่น วัด สุเหร่า บุคคลผู้สอนศาสนา เช่น พระสงฆ์ อิมาม เป็นต้น ทั้งได้เห็นพิธีการและการปฏิบัติทางศาสนา ก็จะทำให้เริ่มปฏิบัติตามศาสนาไปด้วย โดยอาศัยการเลียนแบบการกระทำของบุคคลนั้นไปก่อน

ช่วงที่ 4 อายุประมาณ 9 - 14 ปี เป็นช่วงที่เข้าสู่วัยรุ่น ร่างกายเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีความขยันขันแข็ง พัฒนาการ รู้คิดและสติปัญญาอยู่ในขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม เป็นวัยที่เด็กไปโรงเรียนเพื่อฝึกทักษะการรู้คิด และสติปัญญาในการเล่าเรียนวิชาการ ด้านศิลปะ วิทยาศาสตร์ และทักษะทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ การฝึกหัดทำงาน การเล่น เด็กที่ปรับตัวได้จะมีความขยันขันแข็ง ชอบแสดงความสามารถทั้งการทำงาน การเรียนและการเล่น ส่วนเด็กที่ปรับตัวไม่ได้ คือรู้สึกขาดทักษะในการทำงาน การเรียน และการเล่น จึงอาจได้รับความล้มเหลว เมื่อทำกิจกรรมเหล่านั้น นอกจากนี้การปรับตัวยังเนื่องมาจากสาเหตุที่ไม่สามารถปรับตัวได้ในช่วงก่อน หรืออาจเนื่องมาจากข้อห้ามทางสังคมทำให้เด็กต้องเก็บกดไม่สามารถแสดงออก เพราะเห็นว่าไม่เหมาะสมกับเพศของตน จารีต ประเพณีในบางวัฒนธรรม เป็นต้น เด็กที่มีปมด้อยจึงไม่กล้าแสดงความสามารถ ต้องพึ่งพาบิดามารดา หรือบุคคลอื่น เป็นระยะนาน หากเด็กที่บิดามารดา มีข้อบกพร่องจนไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูและกลุ่มเพื่อนควรมีบทบาทสำคัญที่จะทำหน้าที่ทดแทนในการช่วยค้นหาความสามารถของเด็กที่ซ่อนเร้นอยู่และให้การสนับสนุนกิจกรรมที่เห็นว่าเด็กมีความถนัดให้เขาทดลองทำ คอยให้คำแนะนำ แล้วให้คำชมเชยหรือรางวัล เมื่อเขาทำได้สำเร็จ จะช่วยให้เขามีความขยันขันแข็ง ปรับตัวได้

ด้านศาสนาเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กในช่วงนี้ เพราะสภาพแวดล้อมทางสังคมมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับเด็กวัยนี้ยังเชื่อฟังคำแนะนำของบิดามารดาหรือผู้ใหญ่ที่อยู่รอบข้างบุคคลเหล่านั้นจะมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความคิดคุณธรรม ค่านิยม ความเชื่อ และหลักปฏิบัติทางศาสนา เพราะวัยนี้อยู่ระหว่างการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจเพื่อเลือกแนวทางที่ตนเองควรจะมีค่านิยมทางจิตใจ

ช่วงที่ 5 การมีเอกลักษณ์และความสับสนในบทบาท อายุระหว่าง 15 - 25 ปี เป็นช่วงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสรีระอย่างรุนแรง เกิดแรงขับทางเพศสูง จะทำให้มีความต้องการทางเพศสูงและแสดงออกด้วยความก้าวร้าว อิริคสันเห็นว่าวัยรุ่นนี้ปัญหาในการปรับตัวอย่างมาก วัยรุ่นที่สามารถปรับตัวได้ดี สามารถแสวงหาตนเองจนมีเอกลักษณ์ เข้ากับกลุ่มเพื่อนที่มีความสนใจร่วมกันอย่างรวดเร็วมีความสนใจเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่งานในอนาคต มีความสนใจในเรื่องศาสนา การเมือง บทบาททางเพศ เป็นต้น ส่วนวัยรุ่นที่ไม่สามารถปรับตัวได้ จะมีความสับสนในเอกลักษณ์ ขาดความมั่นใจในตนเองเกิดความวิตกกังวล รู้สึกเสียใจที่เข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้ ต้องออกจากกลุ่มเพราะความแตกต่างจากผู้อื่น อาจจะหันไปหาประสบการณ์ใหม่ ๆ จะทำให้พฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น การติดยาเสพติด เป็นยวอาชญากร ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นต้น หรือในทางตรงข้ามอาจจะริบเร่งแสวงหาเอกลักษณ์ โดยการหันไปหาผู้อื่นที่มีความสนใจร่วมกัน ทำให้เขามีเวลาศึกษาความคิดแบบนามธรรมในเรื่องต่าง ๆ อาทิ เช่น ชาติ

ศาสนา อาชีพ และการเมืองมากขึ้น นับเป็นการสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลในเรื่องดังกล่าวและช่วยให้เกิดภาพที่ชัดเจนของความคิด ความเลวในโลกได้ ในขณะนี้อิริคสันเน้นถึงอิทธิพลทางสังคมในการวางตัวให้เหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทของวัยรุ่น

ปัญหาเอกลักษณ์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ในเรื่องการตกลงใจ เลือกและตัดสินใจ กระทำ อิริคสัน (Erikson , 1959:123) ได้ยกปัญหานักศึกษาหญิงที่มาจากครอบครัวอนุรักษนิยม เมื่อเข้าเรียนในวิทยาลัยแห่งหนึ่งทำให้เธอประสบปัญหาในการเลือกคบเพื่อน การเลือกสาขาวิชา เพื่อจะนำความรู้ไปประกอบอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาทำให้เธอประสบกับวิกฤติการณ์และมีการตกลงใจ ช่วยให้เธอมีเอกลักษณ์ แต่การตกลงใจแต่ละครั้งอาจจะลดความสนใจของเธอในอดีตลง เมื่อได้รับการปฏิเสธจากผู้อื่น เช่นในเรื่องการเลือกเรียนสาขาวิชาที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ที่ครอบครัวของเธอเห็นว่าเหมาะสมกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง ได้แก่ อาชีพทนายความ วิศวกร เป็นต้น

ศาสนาเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นในช่วงนี้ มีพัฒนาการการรู้ การคิดในขั้นนามธรรม ทำให้เขาต้องการแสวงหาความจริงที่เป็นนามธรรมในชีวิต เช่นในเรื่องศาสนา เขามักจะมีข้อขัดข้องใจ และต้องการหาคำตอบเพื่อความกระจ่าง จะได้นำไปแก้ไขปัญหาวิกฤติการณ์ จึงศึกษาหลักการสำคัญของศาสนาในส่วนหนึ่งของเนื้อหาสาระ การปฏิบัติและประโยชน์ของศาสนาเปรียบเทียบกับศาสนาอื่น สิ่งเหล่านี้ช่วยเพิ่มข้อมูลทำให้วัยรุ่นตกลงใจที่จะเลือกปฏิบัติโดยยึดมั่นในศาสนาของตนต่อไป

ช่วงที่ 6 ความใกล้ชิด - ความโดดเดี่ยว อายุประมาณ 25 - 35 ปี อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เกี่ยวข้องกับความรักและให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น สำหรับผู้ที่ปรับตัวได้ดี จะมีความเป็นตัวของตัวเองและมีความรักต่อผู้อื่น ทำให้มีความรู้สึกใกล้ชิด บุคคลในช่วงนี้เริ่มมีครอบครัวของตนเองและมีงานอาชีพแล้ว เป็นวัยที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้น มีความมั่นใจในการแสดงออก มีความพอใจในการทำงานและคู่สมรสของตนเพื่อก่อตั้งเป็นครอบครัว ส่วนผู้ที่ไม่สามารถปรับตัวได้ จะมีความโดดเดี่ยว วิตกกังวล ไม่มีความมั่นใจในตนเองหรืออาจมีอาการของโรคจิต ทำให้ขาดความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นหรือคู่สมรส จึงมีความโดดเดี่ยวแม้จะทำการสมรสแล้ว

ศาสนาเป็นสิ่งสำคัญของบุคคลในวัยที่มีครอบครัว และเริ่มมีบุตร เพราะเป็นการถ่ายทอดความไว้วางใจและความเป็นตัวของตัวเองให้แก่บุตร อันเป็นพื้นฐานของความเชื่อ การนับถือศาสนาของบุตรต่อไป บุคคลในช่วงนี้ หากมีการชักชวนให้ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนากับคู่สมรสหรือผู้ใกล้ชิด ก็จะทำให้เกิดการแบ่งความคิด ความเชื่อ ความศรัทธาต่อศาสนาให้กันและกัน หรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มศาสนาเพื่อสร้างความสงบ คลายอารมณ์เครียดที่เกิดจากปัญหาส่วนตัวและการทำงาน

ช่วงที่ 7 การสร้างขยาย - ความล่าถอย อายุระหว่าง 36-60 ปี เป็นช่วงที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ที่มีภาระการงานเพิ่มขึ้น ครอบขยายไปสู่รุ่นลูกหลาน ผู้ที่ปรับตัวได้ดี มีความต้องการสร้างขยาย คือ มีลักษณะรับผิดชอบต่อสังคม ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่รุ่นหลัง เป็นผู้นำที่จะช่วยสร้างสรรค์สังคม ในด้านครอบครัวจะมีความรับผิดชอบต่อลูกหลาน ให้สามารถทำงานสร้างสิ่งที่ดีงามในโลกต่อไป สำหรับผู้ที่ปรับตัวไม่ได้ จะมีความรู้สึกล่าถอยและสิ้นหวัง เนื่องจากพัฒนาการขั้นก่อนๆ ยังไม่สมบูรณ์ สังขารเสื่อมและคำนิยมในบางสังคมที่ต้องการความสำเร็จส่วนบุคคล โดยมีได้คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น มักเป็นผู้รับมากกว่าผู้ให้ ปฏิเสธความช่วยเหลือจากสังคม สับสนในเอกลักษณ์ และสนใจแต่เรื่องของตนเอง หรือหาเรื่องให้ผู้อื่นสนใจในด้านศาสนา บุคคลในช่วงนี้เห็นความสำคัญของการยึดมั่นตามศาสนา ยอมรับวิถีทางศาสนาที่เหมาะสมกับตน นำหลักศาสนามาช่วยในการปรับตัว และในบางครั้งอาจเป็นผู้ชักจูงผู้อื่นให้เห็นประโยชน์ของศาสนาที่ช่วยผ่อนคลายอารมณ์เครียดซึ่งเกิดจากปัญหาส่วนตัว ปัญหาการทำงาน รวมทั้งปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ศาสนาจึงมีส่วนช่วยให้บุคคลปรับตัวได้ดี

ช่วงที่ 8 ความภาคภูมิใจในเกียรติยศของตน-ความสิ้นหวัง อายุประมาณ 61-80 ปี เข้าสู่วัยชรา เป็นช่วงแห่งความเสื่อมทางสรีระและสูญเสียภาระหน้าที่ พ้นจากตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ เมื่อปลดเกษียณ บุคคลในวัยนี้อาจต้องสูญเสียคู่สมรสหรือเพื่อนสนิทที่ถึงแก่กรรมไป บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะเป็นคนชราที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและความสุข สามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสังขารและผลสะท้อนทางสังคม จึงไม่กลัวความตายมีความพร้อมที่จะตายอย่างสงบ โดยมีได้พะวงถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นเมื่อตายไป จึงเห็นความต่อเนื่องของชีวิตย้อนกลับไปถึงช่วงที่ 1 คือ ความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ สำหรับผู้ที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความรู้สึกสิ้นหวังในการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ และสภาพแวดล้อมทางสังคม เมื่อได้ทบทวนชีวิตที่ผ่านการเกิดความล่าถอย โศกเศร้า สับสนในบทบาท เนื่องจากเขาเปรียบสังคมมาก่อนยังยึดติดกับอำนาจ โชคความเคยรู้รู้สึกเสียใจที่ไม่มีคนให้ความสนใจ เคารพนับถือเหมือนเดิม เกิดความกลัวผู้อื่นมาด่าแค้นทำร้ายตนเองบ้าง จึงชอบหลีกเลี่ยงจากสังคม หมกมุ่นกับตนเองกลัวความตาย รู้สึกว่าเวลาที่ผ่านไปนั้นเป็นช่วงเวลาที่สั้นมากจนไม่มีเวลาเริ่มต้นชีวิตใหม่ เกิดความทุกข์ไม่สามารถนำศาสนามาเป็นที่พึ่งได้ เพราะความไม่ไว้วางใจผู้อื่น

ในด้านศาสนา มีส่วนช่วยให้บุคคลในวัยนี้เข้าใจว่าความตายนั้นเป็นอย่างไร เพื่อเป็นเครื่องเตือนสติให้กลัวความตายจึงพร้อมที่จะตายอย่างสงบและมีเกียรติ

สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของอีริกสันว่า บุคคลจะปรับตัวได้ดีเพียงใดในแต่ละช่วงขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ คือการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ ดังนั้นช่วงที่นำศึกษา คือ ช่วงที่ 4-5 เป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ และการรับรู้คุณค่าและเอกลักษณ์ทางศาสนา สมมุติฐานในการค้นคว้า

1. เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ที่เหมือนกัน

1.1 นักเรียนชายไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

1.2 นักเรียนหญิงไทยพุทธและนักเรียนหญิงไทยมุสลิม มีปัญหาการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

1.3 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในแต่ละระดับชั้น มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

1.4 รักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

1.5 นักเรียนไทยพุทธ และนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

1.6 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

1.7 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับกลาง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

1.8 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

1.9 นักเรียนไทยพุทธที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง และนักเรียนไทยมุสลิมที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวแตกต่างกัน

1.10 นักเรียนไทยพุทธที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ และนักเรียนไทยมุสลิมที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาทางศาสนาต่ำ มีการปรับตัวแตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

2.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

2.3 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

2.4 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านดีกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

2.5 นักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านดีกว่านักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ

3. เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนาระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีเพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ ที่เหมือนกัน

3.1 นักเรียนชายไทยพุทธและนักเรียนชายไทยมุสลิม มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

3.2 นักเรียนหญิงไทยพุทธและนักเรียนหญิงไทยมุสลิม ในแต่ละระดับชั้นมีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

3.3 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในแต่ละระดับชั้น มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

3.4 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

3.5 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

3.6 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

3.7 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับกลาง มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

3.8 นักเรียนไทยพุทธ และนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

4.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

4.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีการรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

4.3 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการรู้คุณค่าทางศาสนาดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

4.4 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีการรู้คุณค่าทางศาสนาดีกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

5. การปรับตัวโดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แยกตามเพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ การรู้คุณค่าทางศาสนา และศาสนา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แบ่งวิธีการออกเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย สังกัดกรมสามัญศึกษา ใน กรุงเทพมหานคร จำนวนนักเรียนทั้งหมด 1575 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. กำหนดนักเรียนกลุ่มตัวอย่างประชากรจากตารางสุ่มของ Krejcie และ Morgan ได้ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 300 คน
2. แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามลำดับชั้น คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3
3. ในแต่ละระดับชั้น แบ่งกลุ่มออกเป็นนักเรียนชายไทยพุทธ นักเรียนชายไทยมุสลิม นักเรียนหญิงไทยพุทธ นักเรียนหญิงไทยมุสลิม
4. สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก ได้นักเรียนชายไทยพุทธ 76 คน นักเรียนชายไทยมุสลิม 77 คน นักเรียนหญิงไทยพุทธ 86 คน นักเรียนไทยมุสลิม 79 คน รวมทั้งหมด 318 คน ตามตาราง

ตาราง 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัย

ชั้น	นักเรียนไทยมุสลิม		นักเรียนไทยพุทธ		รวม
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1	26	27	30	30	113
นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2	24	24	28	23	99
นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3	26	26	28	26	106
รวม	76	77	86	79	318

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม 3 ชุด

ก. แบบสอบถามปัญหาการปรับตัวของนักเรียน ได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว
2. สร้างแบบสอบถาม โดยบางส่วนปรับปรุงมาจากบางตอนของ บังอร ชูพงศ์ (บังอร ชูพงศ์ 2522 ; 71 - 74) และพวงสร้อย วรกุล (พวงสร้อย วรกุล 2522:78 - 81) โดยข้อความในแบบสอบถาม แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวที่ดี 3 ด้าน คือ

- ความสามารถในการปรับตัวด้านการเรียนการสอน
- ความสามารถในการปรับตัวระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
- ความสามารถในการปรับตัวระหว่างนักเรียนกับครู

3. นำแบบสอบถามที่สร้างแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยดูว่าข้อความที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการหรือไม่

4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุง แล้วนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการของครอนบาค แบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปหาความเชื่อมั่นได้ .86

ลักษณะแบบสอบถามและการตรวจให้คะแนน

แบบทดสอบนี้เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 65 ข้อ ซึ่งให้อ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้อ แล้วตอบคำถามตามสภาพความเป็นจริงของตนเอง โดยขีด

เครื่องหมาย / ลงในช่องหลังข้อความที่กำหนดให้ 5 ช่อง คือ จริงที่สุด จริงมาก จริง จริงครึ่งเดียว ไม่จริงเลย ดังตัวอย่าง

ข้อความ	จริงที่สุด	จริงมาก	จริง	จริงครึ่งเดียว	ไม่จริงเลย
(0) กฎของโรงเรียนมีมากจนยากจะปรับตัว (00) ข้าพเจ้าชอบทำงานคนเดียวมากกว่าทำงานเป็นกลุ่ม					

เกณฑ์การให้คะแนน

มีเกณฑ์การให้ดังนี้

ข้อความทางบวก

จริงที่สุด	5	คะแนน
จริงมาก	4	คะแนน
จริง	3	คะแนน
จริงครึ่งเดียว	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	1	คะแนน

ข้อความทางลบ

ไม่จริงเลย	5	คะแนน
จริงครึ่งเดียว	4	คะแนน
จริง	3	คะแนน
จริงมาก	2	คะแนน
จริงที่สุด	1	คะแนน

ข. แบบสอบถามการรู้คุณค่าทางศาสนา ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบสอบถามของ อูษา ศรีจินคาร์ตัน (2533:251 - 255) ซึ่งมีความเชื่อมั่น .78 และผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแล้วนำแบบทดสอบไปหาความเชื่อมั่นได้ .76

ลักษณะแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 อันดับ โดยกำหนดให้นักเรียนขีด / ลงในช่องว่างหลังข้อความที่กำหนดไว้ 5 ข้อความ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 21 ข้อความ ดังตัวอย่าง

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
(0) ฉันเห็นว่าการปฏิบัติตาม หลักศาสนา เป็นหน้าที่ของ พลเมืองดี ของชาติที่ควร ปฏิบัติ					

เกณฑ์การให้คะแนน

มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความทางบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

ข้อความทางลบ

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	4	คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	3	คะแนน
เห็นด้วย	2	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

ค. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับเพศ
ชั้นเรียน คะแนนเฉลี่ยสะสม ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถาม ตามเกณฑ์ที่กำหนดให้
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ $\bar{X}$, SD.
3. ใช้สถิติ t ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม
4. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่าง 3 กลุ่ม
และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้สถิติของ เซฟเฟ
5. วิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง เพื่อทดสอบปฏิสัมพันธ์
ในการวิเคราะห์ครั้งนี้จะวิเคราะห์ด้วย เครื่องสมองกล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ในโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 318 คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical package for the Social Science) แล้วนำมาเสนอเป็นรูปตาราง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้พิจารณานำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็น 5 ตอน

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และ การรับรู้คุณค่าทางศาสนา ที่เหมือนกัน โดยใช้ t -test ทดสอบ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนโดยรวมและรายด้าน ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

2.1 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวม และรายด้านระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง โดยใช้ t -test ทดสอบ

2.2 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 โดยใช้ F -test ทดสอบ

2.3 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ โดยใช้ F -test

2.4 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ระหว่างนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง กับนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ โดยใช้ t -test ทดสอบ

2.5 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง กับนักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ โดยใช้ t - test ทดสอบ

กรณีที่ใช้ F - test ทดสอบ ถ้าพบความมีนัยสำคัญทางสถิติ ต้องทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้สถิติ เชฟเฟ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนไทยพุทธกับนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ ที่เหมือนกัน โดยใช้ t - test ทดสอบ

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

4.1 เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง โดยใช้ t - test ทดสอบ

4.2 เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 โดยใช้ F - test ทดสอบ

4.3 เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยใช้ F - test ทดสอบ

4.4 เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ โดยใช้ t - test ทดสอบ

4.5 เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง กับ นักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ โดยใช้ t - test ทดสอบ

ตอนที่ 5 หาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน กับการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และศาสนา โดยใช้วิธีการของ Pearson Product Moment Correlation

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธกับนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ การรับรู้คุณค่าทางศาสนา ที่เหมือนกัน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 1.1 - 1.10 ปรากฏผลตามตารางที่ 2 - 10

ตาราง 2 การเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนชายไทยพุทธกับนักเรียนชายไทยมุสลิม

การปรับตัว	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
การปรับตัวโดยรวม	75	3.15	.25	77	3.20	.31	-1.03
กับการเรียนการสอน	75	3.08	.40	77	3.18	.54	-1.27
กับเพื่อน	75	3.31	.40	77	3.30	.47	0.17
กับครู	75	3.08	.37	77	3.13	.37	-.92

จากตาราง 2 จะเห็นได้ว่าการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนชายไทยพุทธ และนักเรียนชายไทยมุสลิม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ข้อที่ 1.1 ที่ว่า นักเรียนชายไทยพุทธและนักเรียนชายไทยมุสลิม มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนหญิงไทยพุทธกับนักเรียนหญิงไทยมุสลิม

การปรับตัว	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
โดยรวม	86	3.23	.29	79	3.23	.32	.11
กับการเรียนการสอน	86	3.08	.39	79	3.15	.41	-1.02
กับเพื่อน	86	3.43	.43	79	3.42	.45	.31
กับครู	86	3.19	.39	79	3.12	.39	1.15

จากตาราง 3 จะเห็นได้ว่าการปรับตัวโดยรวมและรายด้านระหว่างนักเรียนหญิงไทยพุทธ กับนักเรียนหญิงไทยมุสลิม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1.2 ที่ว่า นักเรียนหญิงไทยพุทธและนักเรียนหญิงไทยมุสลิม มีปัญหาการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ตาราง 4 การเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในแต่ละระดับชั้น

ชั้นมัธยมศึกษา	การปรับตัว	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
		N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
ปีที่ 1	โดยรวม	56	3.12	.30	57	3.24	.33	-1.96*
	กับการเรียนการสอน	56	2.99	.45	57	3.26	.51	-2.92**
	กับเพื่อน	56	3.23	.37	57	3.29	.48	-.81
	กับครู	56	3.14	.43	57	3.16	.39	-.20
ปีที่ 2	โดยรวม	56	3.25	.25	49	3.26	.30	-.08
	กับการเรียนการสอน	50	3.17	.32	49	3.19	.41	.36
	กับเพื่อน	50	3.43	.41	49	3.40	.47	-.37
	กับครู	50	3.17	.40	49	3.19	.33	-.26
ปีที่ 3	โดยรวม	56	3.22	.25	50	3.15	.32	1.28
	กับการเรียนการสอน	56	3.10	.38	50	3.03	.46	.89
	กับเพื่อน	56	3.46	.44	50	3.39	.43	.80
	กับครู	56	3.11	.32	50	3.03	.41	1.06

* มีนัยสำคัญที่ .05

** มีนัยสำคัญที่ .01

จากตาราง 4 จะเห็นได้ว่า การปรับตัวโดยรวมและการปรับตัวกับการเรียนการสอนระหว่างนักเรียนไทยพุทธกับนักเรียนไทยมุสลิม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจะพบว่านักเรียนไทยมุสลิมมีการปรับตัวดังกล่าวว่านักเรียนไทยพุทธ ส่วนการปรับตัวกับเพื่อนและการปรับตัวกับครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การปรับตัวโดยรวมและรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ ปีที่ 3 ที่เป็นนักเรียนไทยพุทธกับนักเรียนไทยมุสลิมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ดังนั้น ผลการวิจัยจากตาราง 5 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานเพียงบางส่วนกับสมมติฐานข้อ 1.3 ที่ว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในแต่ละระดับชั้นมีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ตาราง 5 การเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้านของนักเรียนไทยพุทธ และนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

การปรับตัว	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
โดยรวม	23	3.40	.25	33	3.47	.31	-.88
กับการเรียนการสอน	23	3.31	.38	33	3.58	.42	- 2.49*
กับเพื่อน	23	3.53	.35	33	3.53	.59	.02
กับครู	23	3.36	.38	33	3.30	.43	.60

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 จะเห็นได้ว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปรับตัวกับการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีการปรับตัวด้านการเรียนการสอนได้ดีกว่านักเรียนไทยพุทธที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ส่วนการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวกับเพื่อน และการปรับตัวกับครูระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้น ผลที่ได้จากตาราง 5 จึงสอดคล้องเพียงบางส่วนกับสมมติฐานข้อ 1.4 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนไทยพุทธที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนไทยมุสลิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน

ตาราง 6 การเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนนักเรียนไทยพุทธ และนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง

การปรับตัว	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
โดยรวม	63	3.19	.28	53	3.19	.26	.00
กับการเรียนการสอน	63	3.09	.38	53	3.13	.40	-.44
กับเพื่อน	63	3.36	.43	53	3.31	.38	.78
กับครู	63	3.11	.40	53	3.14	.31	-.39

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1.5 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ตาราง 7 การเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธกับนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การปรับตัว	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	$\bar{X}$	X	SD	X	$\bar{X}$	SD	
โดยรวม	76	3.14	.25	70	3.12	.30	.54
กับการเรียนการสอน	76	3.01	.39	70	3.00	.44	.13
กับเพื่อน	76	3.33	.43	70	3.32	.43	.16
กับครู	76	3.09	.35	70	3.04	.38	.86

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.6 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ตาราง 8 การเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้านระหว่างนักเรียนไทยพุทธกับนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

การปรับตัว	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
โดยรวม	132	3.21	.27	140	3.21	.32	-.07
กับการเรียนการสอน	132	3.08	.39	140	3.15	.47	-1.28
เพื่อน	132	3.41	.42	140	3.37	.47	.70
ครู	132	3.15	.37	140	3.13	.38	.43

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1.7 ที่ว่านักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน

ตาราง 9 การเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธกับนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

การปรับตัว	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
โดยรวม	26	3.15	.31	13	3.22	.27	-.68
กับการเรียนการสอน	26	3.11	.40	13	3.26	.51	-.93
กับเพื่อน	26	3.20	.37	13	3.27	.37	-.59
กับครู	26	3.14	.46	13	3.11	.33	.21

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1.8 ที่ว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า นักเรียนไทยมุสลิมมีการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านการเรียนการสอน และการปรับตัวกับเพื่อน ดีกว่านักเรียนไทยพุทธ ส่วนการปรับตัวกับครู พบว่านักเรียนไทยพุทธปรับตัวได้ดีกว่า

ตาราง 10 การเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธกับ
นักเรียนไทยมุสลิม ที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง

การปรับตัว	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
โดยรวม	89	3.22	.28	82	3.31	.35	-1.75
กับการเรียนการสอน	89	3.11	.39	82	3.26	.48	- 2.21*
กับเพื่อน	89	3.39	.41	82	3.52	.43	- 2.02
กับครู	89	3.17	.44	82	3.15	.44	.35

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนา มีการปรับตัวดังกล่าวดีกว่านักเรียนไทยพุทธที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง ส่วนการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวกับเพื่อนและการปรับตัวกับครู ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.9 ที่ว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียน
ไทยมุสลิมที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ

การปรับตัว	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
โดยรวม	73	3.17	.26	74	3.11	.23	1.30
ด้านการเรียนการสอน	73	3.05	.40	74	3.06	.44	-.08
กับเพื่อน	73	3.35	.43	74	3.18	.43	2.41*
กับครู	73	3.10	.31	74	3.10	.30	-.12

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยพุทธ และนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ มีการปรับตัวกับเพื่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า นักเรียนไทยพุทธที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำมีการปรับตัวดีกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ ส่วนการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านการเรียนการสอน และการปรับตัวกับครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้

ดังนั้น ผลการวิจัยจากตาราง 11 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1.10 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้านของนักเรียน ที่แยกตามตัวแปร เพศ
ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรับรู้คุณค่าทางศาสนา เพื่อทดสอบ
สมมติฐานข้อ 2.1 -2.4 จากตาราง 12 - 22

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้านของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

การปรับตัว	ชาย			หญิง			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
โดยรวม	153	3.18	.28	165	3.23	.31	- 1.56
กับการเรียนการสอน	153	3.10	.48	165	3.11	.40	.38
กับเพื่อน	153	3.30	.43	165	3.42	.44	- 2.42*
กับครู	153	3.11	.37	165	3.16	.39	-1.28

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวกับเพื่อนระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2.1 ที่ตั้งไว้ว่า
นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันและเมื่อพิจารณาจากค่า
เฉลี่ยพบว่านักเรียนหญิงมีการปรับตัวดีกว่านักเรียนชาย ส่วนการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้าน
การเรียนการสอน และการปรับตัวกับครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้อง
กับสมมติฐานที่วางไว้

ตาราง 13 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของคะแนนการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3

การปรับตัว	แหล่งความ				
	แปรปรวน	df	SS	MS	F
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.42	.21	2.40
	ภายในกลุ่ม	315	27.18	.08	
กับการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	.70	.35	1.85
	ภายในกลุ่ม	315	59.70	.19	
กับเพื่อน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.93	.96	5.13**
	ภายในกลุ่ม	315	59.20	.19	
กับครู	ระหว่างกลุ่ม	2	.73	.37	2.55
	ภายในกลุ่ม	315	45.39	.14	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 แสดงว่าการปรับตัวกับเพื่อนระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ ส่วนการปรับตัวโดยรวม ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้

ดังนั้น ผลจากตาราง 13 จึงสอดคล้องเพียงบางส่วนกับสมมติฐาน ข้อที่ 2.2 ที่ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน เพื่อดูว่าการปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 คู่ใดมีความแตกต่างกัน จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยสถิติ เซฟเฟ

ตาราง 14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3

การปรับตัวกับเพื่อน	มัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 3			
	N	$\bar{X}$	3.26	3.46 3.43
มัธยมศึกษาปีที่ 1	113	3.26	-	0.16* 0.17*
มัธยมศึกษาปีที่ 2	99	3.46		- 0.01
มัธยมศึกษาปีที่ 3	106	3.43		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 3 มีการปรับตัวกับเพื่อนดีกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 3 มีการปรับตัวกับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การปรับตัว	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	3.89	1.95	25.87**
	ภายในกลุ่ม	315	23.70	0.08	
กับการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	8.78	4.39	26.79**
	ภายในกลุ่ม	315	51.62	.16	
กับเพื่อน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.86	.93	4.93**
	ภายในกลุ่ม	315	59.28	.19	
กับครู	ระหว่างกลุ่ม	2	2.62	1.31	9.48**
	ภายในกลุ่ม	315	43.50	.14	

** มีนัยสำคัญที่ .01

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลางและต่ำ มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เพื่อดูว่าการปรับตัวของนักเรียนคูใดแตกต่างกัน จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยสถิติ เซฟฟ ตามตาราง 16 - 19

ตาราง 16 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวม ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การปรับตัวโดยรวม		ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนต่ำ	ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนปานกลาง	ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูง
	$\bar{X}$	3.13	3.19	3.44
ผลสัมฤทธิ์ การเรียนต่ำ	3.13	-	.03	.34*
ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนปานกลาง	3.19		-	.25*
ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูง	3.44			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปรับตัวโดยรวม ดีกว่า
นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์การเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ มีการปรับตัวโดยรวม
ไม่แตกต่างกัน จึงสอดคล้องเพียงบางส่วนกับสมมติฐานข้อ 2.3 ที่ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนสูงกว่า มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ต่ำกว่า

ตาราง 17 เปรียบเทียบการปรับตัวกับการเรียนการสอน ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การปรับตัวกับการเรียน การสอน	ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูง	ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำ	ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำ
$\bar{X}$	3.00	3.11	3.47
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 3.00	-	.11	.47*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง 3.11		-	.36*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 3.47			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 17 พบว่า การปรับตัวกับการเรียนการสอน ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แต่ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และต่ำ มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 18 เปรียบเทียบการปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การปรับตัวกับเพื่อน		ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูง	ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนปานกลาง	ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำ
$\bar{X}$		3.32	3.34	3.53
ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูง	3.32	-	.02	.21*
ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนปานกลาง	3.34		-	.19*
ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนต่ำ	3.53			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 พบว่าการปรับตัวของนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
ดีกว่าการปรับตัวของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนต่ำ แต่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ มีการปรับตัวกับเพื่อนไม่
แตกต่างกัน

ตาราง 19 เปรียบเทียบการปรับตัวกับครู ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การปรับตัวกับครู		ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนต่ำ	ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนปานกลาง	ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูง
	$\bar{X}$	3.07	3.13	3.32
ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูง	3.07	-	.06	.25*
ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนปานกลาง	3.13		-	.19*
ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนต่ำ	3.32			-

* มีนัยสำคัญที่ .05

จากตาราง 19 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปรับตัวกับครูได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แต่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และต่ำ มีการปรับตัวกับครูไม่แตกต่างกัน

ตาราง 20 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

การปรับตัว	เศรษฐกิจต่ำ			เศรษฐกิจปานกลาง			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
โดยรวม	39	3.17	.30	272	3.21	.30	- .80
การเรียนการสอน	39	3.16	.44	272	3.11	.43	- .63
กับเพื่อน	39	3.22	.36	272	3.39	.45	- 2.52*
กับครู	39	3.13	.42	272	3.14	.38	.10

* มีนัยสำคัญที่ .05

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีการปรับตัวกับเพื่อนได้ดีกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2.4 ที่ตั้งไว้ว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านดีกว่า นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ส่วนการปรับตัวโดยรวมการปรับตัวกับการเรียนการสอน และการปรับตัวกับครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ตาราง 21 การเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูงกับนักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ

การปรับตัว	รับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ			รับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
โดยรวม	147	3.14	.25	171	3.27	.32	- 3.91**
กับการเรียนการสอน	147	3.05	.41	171	3.18	.45	- 2.66**
กับเพื่อน	147	3.27	.44	171	3.45	.43	- 3.71**
กับครู	147	3.10	.30	171	3.16	.43	- 1.54

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านการเรียนการสอน และการปรับตัวกับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติข้อ 2.5 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ส่วนการปรับตัวกับครู ของนักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 8 เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มี
ตัวแปรเพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และศาสนา ที่เหมือนกัน
เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 3.1 - 3.8 จากตารางที่ 22 - 27

ตาราง 22 การเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนชายไทยพุทธ และนักเรียนชาย
ไทยมุสลิม

การรับรู้คุณค่าทางศาสนา	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
	76	3.76	.46	77	3.67	.50	1.21

จากตาราง 22 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชายไทยพุทธและนักเรียนชายไทยมุสลิม มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3.1 ที่ว่านักเรียนชายไทยพุทธและนักเรียนชายไทยมุสลิม มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

ตาราง 23 การเปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนหญิงไทยพุทธและนักเรียนหญิงไทยมุสลิม

การรู้คุณค่าทางศาสนา	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
	86	3.77	.42	79	3.80	.37	-.46

จากตาราง 23 แสดงให้เห็นว่านักเรียนหญิงไทยพุทธ และนักเรียนหญิงไทยมุสลิม มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3.7

ตาราง 24 การเปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในแต่ละระดับชั้น

การรู้คุณค่าทางศาสนา	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	56	3.82	.42	57	3.77	.50	.59
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	50	3.76	.41	49	3.69	.38	.80
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	56	3.71	.48	50	3.72	.43	-.14

จากตาราง 24 แสดงให้เห็นว่าการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนแต่ละระดับชั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3.3 ที่ตั้งไว้ว่านักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในแต่ละระดับชั้นมีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

ตาราง 25 การเปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
สูง	23	4.02	.38	33	3.94	.54	.67

จากตาราง 25 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3.4 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนา แตกต่างกัน

ตาราง 26 เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนไทยพุทธกับนักเรียนไทยมุสลิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง

	ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
	63	3.77	.43	33	3.67	.33	1.48

จากตาราง 26 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3.5 ที่ว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

ตาราง 27 เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ไทยพุทธ			ไทยมุสลิม			t
N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
76	3.08	.44	70	3.68	.45	.02

จากตาราง 27 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3.6 ที่ว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

ตาราง 28 การเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนไทยพุทธและไทยมุสลิมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับกลาง

นักเรียนไทยพุทธ			นักเรียนไทยมุสลิม			t
N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
132	3.76	.43	140	3.75	.44	.12

จากตาราง 28 แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับกลาง มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3.7 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

ตาราง 29 เปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

นักเรียนไทยพุทธ			นักเรียนไทยมุสลิม			t
N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
26	3.78	.43	13	3.52	.36	1.95

จากตาราง 29 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3.8 ที่ว่า นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนา แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนที่แยกตามตัวแปร เพศ
ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และศาสนา เพื่อทดสอบสมมติฐาน
ข้อที่ 4.1 - 4.4 จากตาราง 30.-34

ตาราง 30 การเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

นักเรียนชาย			นักเรียนหญิง			t
N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	
153	77.90	10.07	165	79.40	8.35	- 1.44

จากตาราง 30 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

ตาราง 31 การเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3

แหล่งความ				
แปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	168.80	84.40	.99
ภายในกลุ่ม	315	26850.49	85.24	

จากตาราง 31 แสดงให้เห็นว่า การรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4.2 ที่ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน

ตาราง 32 การเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

แหล่งความ				
แปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1625.40	812.70	10.08**
ภายในกลุ่ม	315	25393.88	80.62	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตาราง 32 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพื่อดูว่าการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนคู่ใดดีกว่า จึงทดสอบความแตกต่างด้วย สถิติเซฟเฟ ดังตาราง 33

ตาราง 33 การเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ต่ำ	กลาง	สูง
	X	77.20	78.25	89.46
ต่ำ	77.20	-	1.05	12.26*
กลาง	78.25		-	11.21*
สูง	89.46			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 33 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาดีกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลาง และต่ำ มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาไม่แตกต่างกัน ผลที่ได้จึงสอดคล้องเพียงบางส่วนกับสมมติฐานข้อ 4.3 ที่ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการเรียนสูง กว่า มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

ตาราง 34 ผลการเปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง กับนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ			ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง			
N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	F
39	77.54	8.94	272	78.85	9.16	- .86

จากตาราง 34 ผลการเปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4.4 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่มีฐานะทางศาสนาปานกลาง มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาดีกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

ตอนที่ 5 หาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน กับการรับรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และศาสนา

ตาราง 35 ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการปรับตัวโดยรวมและรายด้านกับการรู้คุณค่าทางศาสนา
ของนักเรียนชาย

ความสัมพันธ์	โดยรวม	ด้านการเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.73**	.52**	.74**	.16
ด้านการเรียนการสอน		1.00	-.06	.45**	.02
เพื่อน			1.00	.09	.36
ครู				1.00	-.08
ศาสนา					1.00

*** มีนัยสำคัญที่ .001

จากตาราง 35 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชาย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านการเรียนการสอน และการปรับตัวกับครู ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 36 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน กับการรู้คุณค่าทางศาสนา
ของนักเรียนหญิง

ความสัมพันธ์	โดยรวม	ด้านการเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.75	.73**	.76**	.28*
ด้านการเรียนการสอน		1.00	.28**	.44**	.24*
เพื่อน			1.00	.30**	.14
ครู				1.00	.25*
ศาสนา					1.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 36 แสดงให้เห็นว่าการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านการเรียนการสอน การปรับตัวกับครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ส่วนการปรับตัวกับเพื่อน ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 37 ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การปรับตัว	โดยรวม	การเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.59***	.80***	.68***	.29**
กับการเรียนการสอน		1.00	.16	.21	.23
กับเพื่อน			1.00	.32	.25
กับครู				1.00	.11
ศาสนา					1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 37 การปรับโดยรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการปรับตัวด้านการเรียนการสอน การปรับตัวกับเพื่อน และการปรับตัวกับครู ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 38 ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการปรับตัวและการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนชั้น
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การปรับตัว	โดยรวม	การเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.59	.80***	.68***	.29***
กับการเรียนการสอน		1.00	.16	.21	.23
กับเพื่อน			1.00	.32**	.25
กับครู				1.00	.11
ศาสนา					1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 38 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการปรับตัวด้านการเรียนการสอน การปรับตัวกับเพื่อน การปรับตัวกับครู ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 39 แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ ระหว่างการปรับตัวโดยรวม และรายด้านกับการ
กับการรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การปรับตัว	โดยรวม	การเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.72	.70***	.69	.21
การเรียนการสอน		1.00	.15	.48***	.00
เพื่อน			1.00	.15	.35***
ครู				1.00	.02
ศาสนา					1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 39 แสดงให้เห็นว่าการปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านการเรียนการสอน การปรับตัวกับครู ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 40 ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัวโดยรวม และรายด้านกับการรู้คุณค่าทางศาสนา
ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

การปรับตัว	โดยรวม	การเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.61**	.56**	.79**	.38*
การเรียนการสอน		1.00	-.19	.49**	.06
เพื่อน			1.00	.13	.46**
ครู				1.00	.17
ศาสนา					1.00

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 38 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวโดยรวม และการปรับตัวกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .001 ตามลำดับ ส่วนการปรับตัวด้านการเรียนการสอน การปรับตัวกับครู ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 41 ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัวโดยรวม และรายด้านกับการรู้คุณค่าทางศาสนา
ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง

การปรับตัว	โดยรวม	การเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.69**	.65**	.76**	.06
การเรียนการสอน		1.00	.09	.38**	.09
เพื่อน			1.00	.24*	-.03
ครู				1.00	.07
ศาสนา					1.00

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 41 แสดงให้เห็นว่าการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนปานกลาง ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติ

ตาราง 42 ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน กับการรู้คุณค่าทางศาสนา
ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การปรับตัว	โดยรวม	การเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.71***	.64***	.70***	.10
การเรียนการสอน		1.00	.10	.36***	-.04
เพื่อน			1.00	.15	.28***
ครู				1.00	-.06
ศาสนา					1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 42 แสดงให้เห็นว่าการปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านการเรียนการสอน การปรับตัวกับครู ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 43 ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการรู้คุณค่าทางศาสนา กับการปรับตัวโดยรวมและราย
ด้านของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

ความสัมพันธ์	โดยรวม	การเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.60***	.77***	.82***	.24
การเรียนการสอน		1.00	.09	.23	.24
เพื่อน			1.00	.58***	.06
ครู				1.00	.23
ศาสนา					1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 43 แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางด้านการปรับตัวและการรู้คุณค่าทางศาสนา
ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนาอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 44 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้คุณค่าทางศาสนา กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน
ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

ความสัมพันธ์	โดยรวม	ด้านการเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.70***	.69***	.70***	.24***
การเรียนการสอน		1.00	.10	.47***	.09
เพื่อน			1.00	.16***	.30***
ครู				1.00	.06
ศาสนา					1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 44 การปรับตัวโดยรวมและการปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .001 ตามลำดับ ส่วนการปรับตัวกับครู ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 45 ศึกษาความสัมพันธ์ด้านการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ

ความสัมพันธ์	โดยรวม	ด้านการเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.59***	.70***	.62***	.01
ด้านการเรียนการสอน		1.00	.05	.30***	.16
เพื่อน			1.00	.14	.19
ครู				1.00	.11
ศาสนา					1.00

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ .001

จากตาราง 45 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 46 ความสัมพันธ์ด้านการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง

ความสัมพันธ์	โดยรวม	ด้านการเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.74***	.69***	.77***	.15
ด้านการเรียนการสอน		1.00	.17	.52***	.09
เพื่อน			1.00	.24	.14
ครู				1.00	.10
ศาสนา					1.00

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 46 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 47 ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน กับการรู้คุณค่าทางศาสนา
ของนักเรียนไทยพุทธ

การปรับตัว	โดยรวม	การเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.66***	.65***	.76***	.13
การเรียนการสอน		1.00	.05	.33***	.07
เพื่อน			1.00	.26**	.04
ครู				1.00	.16
ศาสนา					1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 47 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวโดยรวมและรายด้านของนักเรียนไทยพุทธ
ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 48 ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ของนักเรียนไทยมุสลิม กับ การรู้คุณค่าทางศาสนา

การปรับตัว	โดยรวม	การเรียนการสอน	เพื่อน	ครู	ศาสนา
โดยรวม	1.00	.79***	.62***	.75***	.31***
การเรียนการสอน		1.00	.14	.54***	.15
เพื่อน			1.00	.16	.47***
ครู				1.00	.16
ศาสนา					1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 48 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวโดยรวมและการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนไทยมุสลิมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนการปรับตัวด้านการเรียนการสอน การปรับตัวกับครู ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มี เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรู้คุณค่าทางศาสนาที่เหมือนกัน

2 เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนโดยรวมและรายด้าน ตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรู้คุณค่าทางศาสนา

3 เพื่อเปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม

4 เพื่อเปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรู้คุณค่าทางศาสนา

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้คุณค่าทางศาสนา กับการปรับตัวของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2538 จำนวน 318 คนเป็นนักเรียนไทยพุทธจำนวน 162 คน เป็นนักเรียนไทยมุสลิม 156 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

1. แบบสอบถามการปรับตัวของนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 อันดับ จำนวน 65 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถาม การปรับตัวของนักเรียนด้านการเรียนการสอน การปรับตัวของนักเรียนกับเพื่อน การปรับตัวของนักเรียนกับครู ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามนี้ไปหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่น . 84

2. แบบสอบถามการรู้คุณค่าทางศาสนา เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 อันดับ จำนวน 21 ข้อ ผู้วิจัยได้นำมาหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่น . 76

การวิเคราะห์

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธ และนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีตัวแปรเพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือการรู้คุณค่าทางศาสนาที่เหมือนกัน

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ตามตัวแปร เพศชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรู้คุณค่าทางศาสนา

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียน ที่มี เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ ที่เหมือนกัน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียน ที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรู้คุณค่าทางศาสนา

ตอนที่ 5 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้คุณค่าทางศาสนา กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ การรู้คุณค่าทางศาสนา และศาสนา

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ระหว่างนักเรียนไทยพุทธกับนักเรียนไทยมุสลิม

1.1 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนชายไทยพุทธ กับนักเรียนชายไทยมุสลิม

1.1.1 นักเรียนชายไทยพุทธและนักเรียนชายไทยมุสลิม มีการปรับตัวโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.1.2 นักเรียนชายไทยพุทธและนักเรียนชายไทยมุสลิม มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.1.3 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม มีการปรับตัวกับเพื่อนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.1.4 นักเรียนชายไทยพุทธและนักเรียนชายไทยมุสลิม มีการปรับตัวกับครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2 เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนหญิงไทยพุทธและ นักเรียนหญิงไทยมุสลิม

1.2.1 นักเรียนหญิงไทยพุทธและนักเรียนหญิงไทยมุสลิม มีการปรับตัวโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2.2 การปรับตัวของนักเรียนหญิงไทยพุทธและนักเรียนหญิงไทยมุสลิม ด้านการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2.3 การปรับตัวของนักเรียนหญิงไทยพุทธและนักเรียนหญิงไทยมุสลิม กับเพื่อน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2.4 การปรับตัวของนักเรียนหญิงไทยพุทธและนักเรียนหญิงไทยมุสลิม กับครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในแต่ละระดับชั้น

1.3.1 การปรับตัวโดยรวม ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ

1.3.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3.3 การปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.4 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.5 การปรับตัวโดยรวมของนักไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.6 การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.7 การปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.8 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.9 การปรับตัวโดยรวม ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.10 การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.11 การปรับตัวของนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม
ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.12 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.4 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัว ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

1.4.1 การปรับตัวโดยรวม ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.4.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม
ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4.3 การปรับตัวของนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม
ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.4.4 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.5 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัว ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง

1.5.1 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการปรับตัวโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.5.2 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.5.3 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการปรับตัวกับเพื่อน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.5.4 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการปรับตัวกับครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.8.2 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.8.3 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการปรับตัวกับเพื่อน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.8.4 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการปรับตัวกับครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.9 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัว ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มี
การรู้คุณค่าทางศาสนาสูง

1.9.1 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.9.2 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.9.3 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวกับเพื่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.9.4 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวกับครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.10 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัว ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่
มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ

1.10.1 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทย มุสลิม ที่มีการ รู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ มีการปรับตัวโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.10.2 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.10.3 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ มีการปรับตัวกับเพื่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.10.4 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ มีการปรับตัวกับครูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรู้คุณค่าทางศาสนา

2.1 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง

2.1.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีการปรับตัวโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.3 นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีการปรับตัวกับเพื่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

2.1.4 นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีการปรับตัวกับครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3

2.2.1 การปรับตัวโดยรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และ ปีที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.3 การปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2.4 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

2.3.1 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการปรับตัวโดยรวม ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3.2 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอน ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3.3 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการปรับตัวกับเพื่อน ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3.4 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการปรับตัวกับครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.4 ผลการเปรียบเทียบโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง กับนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

2.4.1 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง กับนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการปรับตัวโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4.2 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง กับนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4.3 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง กับนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการปรับตัวกับเพื่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4.4 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง กับนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการปรับตัวกับครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.5 ผลการเปรียบเทียบโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง กับนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ

2.5.1 นักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวโดยรวม ดีกว่านักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2.5.2 นักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอน ดีกว่านักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.5.3 นักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวกับเพื่อน ดีกว่านักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.5.4 นักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง กับนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ มีการปรับตัวกับครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการเปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม

3.1 นักเรียนชายไทยพุทธและนักเรียนชายไทยมุสลิม มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 นักเรียนหญิงไทยพุทธและนักเรียนหญิงไทยมุสลิม มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ผลการเปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในแต่ละระดับชั้น

3.3.1 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3.2 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3.3 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.5 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.6 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.7 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับกลาง กับ การรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.8 นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการเปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียน เมื่อแยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการรู้คุณค่าทางศาสนา

4.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีการรู้คุณค่าทางศาสนาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และ ปีที่ 3 มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.3 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ตีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.4 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง กับนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการปรับตัวของนักเรียนโดยรวมและรายด้าน ในกลุ่มย่อยและกลุ่มรวม ที่แยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ การรู้คุณค่าทางศาสนา และศาสนา

5.1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัว และการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนชาย

5.1.1 การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนชาย ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

51.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอนของนักเรียนชาย ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.1.3 การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชาย มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5.1.4 การปรับตัวกับครูของนักเรียนชาย ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัว และการรู้คุณค่าทางศาสนา โดยรวมและรายด้านของนักเรียนหญิง

5.2.1 การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนหญิง มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5.2.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอนของนักเรียนหญิง มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

5.2.3 การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนหญิง ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2.4 การปรับตัวกับครูของนักเรียนหญิง มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 ผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการปรับตัว กับ การรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3

5.3.1 การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3.3 การปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่มีความสัมพันธ์ กับ การรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3.4 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3.5 การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

5.3.6 การปรับตัวด้านการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3.7 การปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3.8 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3.9 การปรับตัวโดยรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3.10 การปรับตัวกับการเรียนการสอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3.11 การปรับตัวกับเพื่อนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5.3.12 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.4 ผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ ระหว่างการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน กับการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5.4.1 การปรับตัวโดยรวม ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.4.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.4.3 การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนาอย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ .001

5.4.4 การปรับตัวกับครูของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.5 ผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ ระหว่างการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง

5.5.1 การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.5.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.5.3 การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ไม่มี
ความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.5.4 การปรับตัวกับครูของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.6 ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

5.6.1 การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการก้นการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.6.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.6.3 การปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5.6.4 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.7 ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัวกับการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

5.7.1 การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์กับ
การรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.7.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่มี
ความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.7.3 การปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา

5.7.4 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์กับ
การรู้คุณค่าทางศาสนา

5.8 ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัวและการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

5.8.1 การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5.8.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง
ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.8.3 การปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5.8.4 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลาง ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.9 ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัว ของนักเรียนที่มีการเรียนรู้คุณค่าทางศาสนาต่อการรู้คุณค่าทางศาสนา

5.9.1 การปรับตัวโดยรวม ของนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.9.2 การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ ไม่มี
ความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.9.3 การปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5.9.4 การปรับตัวกับครู ของนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.10 ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัว ของนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง กับ การรู้คุณค่าทางศาสนา

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การเปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีตัวแปรเพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ การรู้คุณค่าทางศาสนา และศาสนา ที่เหมือนกัน พบว่า การปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านการเรียนการสอน การปรับตัวกับเพื่อน และการปรับตัวกับครู ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งค้านกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า “นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน” ผลจากการวิจัยดังกล่าวอาจเนื่องมาจากนักเรียนส่วนใหญ่ มาจากโรงเรียนที่มีเขตพื้นที่เดียวกัน และโรงเรียนประถมของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีพื้นฐานการอบรมในระบบเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พุทธทาสภิกขุ (พุทธทาสภิกขุ 2527 : 16 - 17) ที่ว่าในประเทศไทยมีบุคคลที่นับถือศาสนาต่างกัน แต่อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เพราะศาสนาต่างๆพยายามทำความเข้าใจกันระหว่างศาสนา ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวด้านการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .05 , และ .05 ตามลำดับ อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต้องปรับตัวด้านการเรียนจากชั้นประถมศึกษามาเป็นชั้นมัธยมศึกษา และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ (Gill 1962 : 144 - 149) ได้ศึกษานักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง และนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ มีการปรับตัวกับเพื่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อุษา ศรีจินคาร์ณ์ (อุษา ศรีจินคาร์ณ์ 2533 : 144)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ การปรับตัวโดยรวมและรายด้านของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่แปรตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ การรู้คุณค่าทางศาสนา และศาสนา พบว่าการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชาย

และนักเรียนหญิง การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การปรับตัวกับครูของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง การปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านการเรียนการสอนและการปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนที่รู้คุณค่าทางศาสนาสูง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, .01, .01, .05, .01, .001, .05, .01, .01 และ .001 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “ นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมมีการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน ตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ การรู้คุณค่าทางศาสนา และศาสนา ” ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นิภา พงศ์วิรัตน์ (นิภา พงศ์วิรัตน์ 2520 : 11 อ้างอิงมาจาก Farrag . 1960 : 1137) โดยเฉพาะนักเรียนหญิงต้องปรับตัวมากกว่านักเรียนชาย เนื่องจากนักเรียนหญิงได้รับการปกป้องมากกว่านักเรียนชาย แต่มีอิสระน้อยกว่านักเรียนชาย จึงทำให้เกิดความวิตกกังวล และเกิดความคับข้องใจ แสดงออกมาในด้านการปรับตัว ส่วนนักเรียนชายมีอิสระในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ หรือแสดงออกทางอารมณ์ได้มากกว่า ได้รับการเข้มงวดน้อยกว่านักเรียนหญิง แซนเดอร์สัน (Sanderson 1954 : 290) ได้กล่าวว่าการปรับตัวของนักเรียนจากระดับประถมไปสู่ชั้นมัธยมซึ่งมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านเนื้อหาวิชา ระเบียบวินัย หลักสูตร การคบเพื่อน และครู และสอดคล้องกับการวิจัยของควงมาลย์ เริกสำราญ (ควงมาลย์ เริกสำราญ 2519 : 97 - 116) พบว่านักเรียนทุกระดับชั้นมีการปรับตัวกับเพื่อนแตกต่างกัน ดีเซนา (Desena . 1964:145 - 149) พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า และนักเรียนที่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านการเรียนการสอน การปรับตัวกับเพื่อน แตกต่างกัน

3.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ การรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ที่มีตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ ที่เหมือนกัน พบว่าการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งค้านกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า “ นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม มีการรู้คุณค่าทางศาสนาแตกต่างกัน ” แม้ว่านักเรียนไทยพุทธจะเรียนอยู่ในโรงเรียนที่เน้นไปในทางศาสนาอื่น แต่นักเรียนไม่ได้เข้าร่วมในพิธีทางศาสนาของศาสนานั้น และไม่ได้อยู่ที่โรงเรียนทั้งวัน นักเรียนจะเรียนไปเช้าเย็นกลับ ดังนั้นการปฏิบัติศาสนกิจของ

ศาสนาพุทธก็ยังคงปฏิบัติอยู่ตามปกติและสม่ำเสมอ เช่น การสวดมนต์ ทำบุญตักบาตร ในวันสำคัญของทางศาสนา ส่วนนักเรียนไทยมุสลิมก็มีการปฏิบัติศาสนกิจตามปกติ และสภาพการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ทำให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ไม่เคร่งครัดในศาสนาเหมือนคนในรุ่นก่อนๆ ตำราเกี่ยวกับศาสนาที่เป็นภาษาไทยก็มีน้อย จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม เมื่อแยกตามตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการรู้คุณค่าทางศาสนาดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนชาย นักเรียนหญิง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 และนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการรู้คุณค่าทางศาสนา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งค้านกับสมมติฐานข้อที่ 4 แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการรู้คุณค่าทางศาสนาเท่าเทียมกัน ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการรู้คุณค่าทางศาสนาสูงกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผลการวิเคราะห์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวโดยรวมและรายด้านกับการรู้คุณค่าทางศาสนา พบว่านักเรียนหญิงมีการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านการเรียน การ

สอนการปรับตัวกับครู การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .01, .01, .001, .01, .001, .01, .001, และ .001 ตามลำดับ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนหญิงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนามากกว่าการปรับตัวโดยรวมของนักเรียนชาย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533 : 145) พบว่านักเรียนหญิงมีการรู้คุณค่าทางศาสนา สูงกว่านักเรียนชาย

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการศึกษา

จากผลการวิจัย การปรับตัวโดยรวมและรายด้านของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้คุณค่าทางศาสนา เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษา ตลอดจนครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีหน้าที่ในการอบรมด้านจริยธรรม ให้ทัศนคติที่ดีต่อการนับถือศาสนา และส่งเสริมให้มีการปรับตัวให้ถูกต้องและเหมาะสม

อนึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการปรับตัวของนักเรียนในด้านต่างๆ อันเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปส่งเสริม ความรู้ ความเข้าใจ และควรปรับปรุงส่วนไหน ควรส่งเสริมสิ่งใหม่ๆ อย่างไร จึงจะทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรมต่อไป

2. ด้านการวิจัย

2.1 ควรศึกษาค้นคว้ากับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอื่น จากโรงเรียนในต่างจังหวัด เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบความแตกต่างของการรู้คุณค่าทางศาสนา

2.2 ควรใช้ตัวแปรอื่น เช่น เปรียบเทียบการรู้คุณค่าทางศาสนา ระหว่างนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม กับศาสนาคริสต์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การต่างประเทศ, กระทรวง. ชาวไทยมุสลิม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระจันทร์, 2521.
- การศาสนา, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. ศาสนาอิสลามฉบับของสำนักจุฬาราชมนตรี.
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา, 2519.
- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. จิตวิทยาการศึกษา (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 2. ห้างหุ้นส่วนจำกัด.
ศรีเคหา 2528.
- กิริติ บุญเจือ. ศาสนศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ โอเคียนสโตร, 2530.
- กลิน สระทองเนียม. "สรุปโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา" วัฏจักรการศึกษา
ฉบับที่ 198. 2537.
- ขจักษ์ บุรุษพัฒน์. ไทยมุสลิม. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา, 2519.
- คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชบัณฑิตย. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษา
องค์ประกอบของปัญหาที่มีผลต่อสวัสดิการครูใน 3 จังหวัดภาคใต้. ม.ป.ท.
2520, 180.
- งามตา วานิชานนท์. "ครอบครัวและการปลูกฝังหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานทางพุทธศาสนาแก่เยาวชน,"
ประมวลบทความและผลงานทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ. ม.ป.ป.
- จิระ จิงเจริญศิลป์. คำนิยมในการคบเพื่อนต่างเพศของเด็กวัยรุ่นในแหล่งเสื่อมโทรมคลองเตย.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ:
2523. อัดสำเนา
- ชัยนาถ นาคบุปผา. โลกของวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงศิลป์, 2515.
- ดวงมาลย์ เริกสำราญ. "ความสนใจของเด็กวัยรุ่นต่อปัญหาสุขภาพจิต," ในสุขภาพจิต.
หน้า 97- 116. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2520.
- ทิพวรรณ จันทรพิบูลย์. ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน
โรงเรียนรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2510. อัดสำเนา.
- นิภา นิธยาชน. การปรับตัวและบุคลิกภาพจิตวิทยาเพื่อการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
สารศึกษากาพิมพ์ 2520.

- บึงอร ชูพงศ์. การศึกษาสภาพที่เป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียนชีวศึกษาใน กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- ประคอง ประสิทธิ์พร. ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียน การสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการปรับตัวของนักเรียน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.
- พยอม วงศ์สารศรี. จิตวิทยาการศึกษา ศึกษา 122. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สารเศรษฐ์, 2526.
- พวงสร้อย วรกุล. การศึกษาริยะเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดสงขลา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- พทยา สายหู รายงานการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้. กองวิจัยและประเมินผล กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2511. อัดสำเนา.
- พระปัญญาพิศาลเถระ. สำรวจตนเอง. กรุงเทพฯ: ปทุมศิลป์, 2533.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). พุทธธรรมกับชีวิตในสังคมเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: ไกสมลิมทอง, 2532.
- พุทธทาสภิกขุ. พุทธ-คริสต์ ในทัศนะท่านพุทธทาส กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์เทียนวรรณ, 2527.
- เพ็ญแข ประจณปัจจนิก การพัฒนากับการถ่ายทอดทางศาสนา ความสำคัญและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน. จุลสารฉบับที่ 5. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์, 2528.
- ภูซงค์ เลาสศิริวงศ์. การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ศึกษาในระบบโรงเรียนและกึ่งระบบโรงเรียนเขตการศึกษา 11. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- มบุญ ดานะวัฒนา. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. อักษรเจริญทัศน์, 2526.
- มหาบุญเชิด ญาณสวโร. เด็กในทัศนะพุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และศาสนาอิสลาม. โครงการสร้างสรรค์ชีวิตและสังคมเพื่อเด็ก, 2532.

- รัตนา ชัยพิพย์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคลและ การปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพมหานคร ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 25223. อัดสำเนา.
- ราศรี ธรรมนิยม. จิตวิทยาพัฒนาการฉบับสมบูรณ์. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- รุจิรา สิทธิปาน. ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีผลต่อการปรับตัวทางสังคม กับเพื่อนต่างประเทศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. โรงเรียนพิบูลย์ ลพบุรี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- ลัดดาวัลย์ พระศรีสมุทร และ วิลาศลักษณ์ ขวาลี. กรอบกว้างกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิต ใจของไทย. กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัยฉบับที่ 25 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยประสานมิตร, 2524.
- ลาวัลย์ ส่งสกุล. สำรวจสาเหตุที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไม่มีความสุข. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506. อัดสำเนา.
- วรพุดิ จรัสตระกูล. ปัญหาวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2514. อัดสำเนา.
- วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุนีย์ ชีดากร. จิตวิทยาการศึกษา. นนทบุรี โรงพิมพ์สภาสังคม สงเคราะห์หญิง ปากเกร็ด กรมประชาสงเคราะห์, 2522.
- วิจิตวาทการ, หลวง. ศาสนาสากล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ลูก ส. ภักดี, 2509.
- สมานมิตร วิทยาทิบาลกุล. สังคมและวัฒนธรรมไทย. โรงพิมพ์ชาวใต้ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526.
- สาโรช บัวศรี. การศึกษาเพื่อชีวิตและอาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช 2518.
- สุชาติ โมโก. ศาสนากับกระบวนการพัฒนาในอาเซียน. แปลโดย ชนศ อภรณ์สุวรรณศูนย์ ศึกษา 20 กรกฎาคม 2516- กันยายน 2517
- สุรัชย์ โกลิยะกุล. การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการปรับตัวของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดกำแพงเพชร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- อนัส แสงอารีย์. เด็กในพุทธศาสนา คริสตศาสนา และศาสนาอิสลาม. โครงการสร้างสรรค์ ชีวิตและสังคมเพื่อเด็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยตามแนวมโนทัศน์วิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- อบู มั่น สุร. จริยธรรมอิสลาม. กรุงเทพมหานคร อัล ญี ฮอด 2520.

- อาคม สรสุชาติ. สุขภาพจิตของประชาชนในท้องถิ่น. ในการประชาสงเคราะห์ กรุงเทพฯ: กรมประชาสงเคราะห์, 2518.
- อิส มาอี อะหมัด. มาเข้าใจอิสลามกันเถอะ. แปลโดย จินตนา กรุงเทพฯ: คารุสถาม 349/8 ครอบอยู่เรือราชพิธี, ม.ป.ป.
- อุษา ศรีจินดารัตน์ พัฒนาการทางเอกลักษณ์แห่งอีโต้กับการรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนา ในวัยรุ่นภาคใต้. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- Allport, G.W. and J.M. Ross "Personal Religious Orientation and Prejudice," Journal of Personality and Social Psychology. 5 (4) : 432 - 443; n.d.
- Batson C.D. and W.L.Ventis The religious experience A social psychological perspective. New York : Oxford University press, 1982.
- Cornwall, Marie, "The Determinants of Religious Behavior : A Theoretical Model and Empirical Test," Social Forces. 68 (2) : 572-592 ; December, 1989.
- Crain, W.C. Theories of Development : concept and application. New Jersey : Prentic - Hall, 1960.
- Croobach, Lee Joseph. The Dependability of Behavioral Measurements. Theory of Generalizability for Scores and Profiles. New York: (Wiley) : 1972. 410 p
- English, Horace B, and Ava Champney English. A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical. n.d.
- Erikson, E.H. " Identity and the Life Cycle, " Psychological Issues. 1 (1) : 1:171,1959.
- Gill,L.J. " Som Non-Intellectual Correlation of Academic Achievement Among Marican Secondary School Student " Journal of Educational Psychology, 53 : 144 - 149; March, 1962.
- Gilmer, B. Von. Haller and others, Industrial and Organizational Psychology. New York : Mc Graw-Hill Book, Co, 1971.
- Gorlow, Leon and Walter Katk ovsky. Reading in the psychology of Adjustment. New York: Mc Graw - Hill Book Co. 1968.
- Gorsuch, R.L. " Psychology of Religion, " Annual Review of Psychology. 39 : 201 - 221 ; 1988

- Cronlund, Norman Edward. Socimetry in the Classroom. New York: Harper, 1957. 176 p
- Hurlok, Elizabeth D Child Development. 6 th ed, New York, Mc Graw - Hill Book Company, 1978.
- Kaplan, Louis, Mental Health and Human Relation in Education New York: 1956. 476 p
- Lazarus, Richard S. Patterns of Adjustment and Human Effectiveness. New York: Mc Graw -Hill, 1969.
- Oberteuffer. Delbert. School Ment Education. New York: Harper and Brothers, 1954.
- Phanthunmavin, D. and A. Sucaronana " Mental Health and Adjustment ," in C. Suvannathat and others (ed) Handbook of Ansian Child Rearing Prectices. p. 227 - 244, Behaveioral Science Research Institute Srinakharinwirot University, 1985.
- Roger, Carl R., Client - Centred Therapy, Boston: Houghton Mifflin Co, 1951.
- Ryan, Carson W. Mental Health through Education Nwe york: Commonwealth Fund, 1958 .
- Sammon, S.D.M. Reznikoff and K.F. Goisinger. " Psychosocial Development and Stressful life Events Among Religious Professionals," Journal of Personality and Social Psychology. 48(3) : 676 - 687 ; 1985.
- Sanderson, Herbert. Basic Concerpts in Vocational Guidance. New York: Mc Graw - Hill Book Company, 1954.
- Strang, Ruth M. Group Work, in Education. New York: Harper and Brothers Publishess, 1958.
- Tzuriel.D. " Sex Role Typing and Ego Identity in Israeli, Oriental, and western Adolessents, " Journal of Personality and Social Psychology 46 (2) : 440 - 457, 1984.
- Yee, Albert H. Social interaction in Education Settings. Englewood Ciffo, Prentice Hall 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามการปรับตัว
แบบสอบถามการรู้คุณค่าทางศาสนา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

นักเรียนที่รัก

ข้าพเจ้ากำลังทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการปรับตัวและการรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อนำผลไปใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาและการแนะแนวสำหรับนักเรียนรุ่นต่อไป ในการนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถาม จึงขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามนี้ ให้ท่านตอบตามสภาพความเป็นจริงของตัวท่านเองให้มากที่สุด หวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สมหมาย จิตวารินทร์

นิสิตปริญญาโท

วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวของนักเรียน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรู้คุณค่าของทางศาสนา

.....

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมายถูก / หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน

1. ชื่อ.....สกุล.....
2. นักเรียนกำลังเรียนอยู่ชั้น.....
3. เพศ
4. นับถือศาสนา
5. ผลการสอบที่ผ่านมาได้คะแนนเฉลี่ยสะสม.....
6. นักเรียนรู้สึกว่าคุณภาพครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจอย่างไร
 - มีใช้จ่ายอย่างเหลือเฟือ
 - มีใช้จ่ายเพียงพอกับความต้อง
 - ใช้จ่ายอย่างฝืดเคือง มีหนี้สิน

ตอนที่ 2

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ถามเกี่ยวกับความสามารถ และความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนในการที่จะปรับและการเปลี่ยนแปลงการกระทำของนักเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ ฉะนั้นจึงไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือผิด สิ่งสำคัญคือให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ต้องการหลังข้อความนั้น ซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ดังตัวอย่าง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(0) ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน					
(00) ข้าพเจ้ารู้สึกว่เพื่อน ๆ ชอบข้าพเจ้า					
ฯลฯ					

แบบสอบถามการปรับตัวกับการเรียนการสอน

ลำดับที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ข้าพเจ้าแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนเสมอ					
2.	เมื่อข้าพเจ้าไม่เข้าใจบทเรียน ข้าพเจ้าจะหาโอกาสซักถามครูผู้สอน					
3.	ข้าพเจ้าสนใจการเรียนทุกวิชาอย่างสม่ำเสมอ					
4.	ครูบางคนให้งานมากเกินไป ข้าพเจ้าก็จะพยายามทำงานเหล่านั้นให้เสร็จ					
5.	ครูบางคนสอนเร็วเกินไป ข้าพเจ้าก็จะพยายามศึกษาบทเรียนนั้นมาก่อน					
6.	ถ้าเนื้อหาบางวิชายากเกินไปสำหรับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะหาวิธีทำความเข้าใจในเนื้อหานั้นให้ได้					
7.	ข้าพเจ้ามีสมาธิเสมอ แม้ว่าจะมีเสียงรบกวนเวลาเรียน					

	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.	แม้ว่าวิธีการสอนของครูไม่น่าสนใจ ข้าพเจ้าก็จะพยายามตั้งใจเรียนวิชานั้น					
9.	เมื่อได้รับมอบหมายงานให้ทำ ข้าพเจ้าจะทำอย่างเต็มความสามารถ					
10.	ข้าพเจ้ามักหาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น					
11.	ข้าพเจ้าสามารถออกไปพูดหน้าชั้นได้อย่างดี					
12.	ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตัวเองได้เสมอ แม้่ววิชาที่เรียนนั้นจะไม่น่าสนใจ					
13.	ในการเรียนแต่ละครั้ง ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตัวเองให้ตั้งใจเรียนได้ตลอดชั่วโมง					
14.	ในการเรียนด้านเนื้อหายาก ข้าพเจ้าอยากให้หมดเวลาเร็ว ๆ					
15.	แม้ว่าอากาศร้อนอบอ้าวหรือมีเสียงรบกวน ก็ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของข้าพเจ้า					
16.	ถ้าครูผู้สอนพูดเสียงค่อย ข้าพเจ้าจะเลือกนั่งเรียนในที่สามารได้ยินเสียงของครูผู้สอนได้อย่างชัดเจน					
17.	แม้ว่าข้าพเจ้าจะมีกิจกรรมอื่น ๆ ข้าพเจ้าก็สามารถแบ่งเวลาเพื่อการเรียนได้					
18.	แม้ว่าครูไม่มีอุปกรณ์การสอน ข้าพเจ้าก็จะพยายาม นึกภาพและทำความเข้าใจในเรื่องนั้นๆให้ได้					
19.	ถ้าชั่วโมงใดครูไม่เข้าสอน ข้าพเจ้าก็จะพยายามอ่านหนังสือเพื่อเตรียมข้อสงสัยไว้ถาม					
20.	เนื้อหาใดที่เรียนไปแล้วไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะพยายามค้นคว้าเพิ่มเติมให้เข้าใจยิ่งขึ้น					

แบบสอบถามการปรับตัวของนักเรียนกับเพื่อน

ลำดับ ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด
1.	ข้าพเจ้ามีความสุขสบายใจเมื่อได้ทำงานตามลำพัง มากกว่าเวลาอยู่กับเพื่อน					
2.	ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าจะปฏิบัติตัวอย่างไร จึงจะทำ ให้เพื่อนชอบหรือพอใจ					
3.	ข้าพเจ้ามักไม่กล้าพูดหรือแสดงความคิดเห็นของ ตนเองเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน					
4.	ข้าพเจ้าเข้ากับคนแปลกหน้าได้ยาก					
5.	ข้าพเจ้ามักรู้สึกอึดอัดใจ ไม่สบายใจ เมื่อต้อง ทำงานกับเพื่อนที่ไม่ใช่เพื่อนสนิท					
6.	ข้าพเจ้ามักรู้สึกว่าตนเองไม่ค่อยมีความสำคัญใน เวลาอยู่ในกลุ่มเพื่อน					
7.	ข้าพเจ้าชอบแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนไปอยู่ตาม ลำพังเสมอ					
8.	โดยทั่วไปข้าพเจ้ามักคบหาเพื่อนใหม่ได้อย่าง ง่ายดาย					
9.	ข้าพเจ้าและเพื่อนๆ คอยช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน และกัน					
10.	เพื่อนๆ ของข้าพเจ้าต้องการให้ข้าพเจ้าร่วมกิจ กรรมด้วยทุกครั้ง					
11.	ข้าพเจ้ารู้สึกรังเกียจเพื่อนที่มีฐานะดีกว่าข้าพเจ้า					
12.	เมื่อข้าพเจ้าไม่ได้เป็นหัวหน้าในกลุ่มเพื่อน ทำให้ รู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า					
13.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนส่วนใหญ่ชอบสมาคมกับ ข้าพเจ้า					
14.	ข้าพเจ้ายินดีทำตามข้อตกลงของกลุ่มเสมอ					

ลำดับ ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด
15.	ข้าพเจ้าไม่ชอบสังคมกับเพื่อน เพราะรู้สึกว่ามี ปมด้อยทางการเงิน					
16.	ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกับ เพื่อนต่างเพศ					
17.	ข้าพเจ้าชอบทำงานในกลุ่มเพศเดียวกันมากกว่าใน กลุ่มเพศตรงข้าม					
18.	ข้าพเจ้ามักถูกละเลยจากเพื่อนในการเข้าร่วมกิจ กรรม					
19.	ข้าพเจ้ามักต้องระวังคำพูดของตนเอง เพราะกลัว ว่าผู้อื่นจะไม่พอใจ					
20.	เมื่อเพื่อนพูดจาหยอกล้อหรือพูดถึงปมด้อย ข้าพเจ้าจะโกรธทันที					
21.	ข้าพเจ้าไม่ชอบสนิทสนมกับเพื่อนต่างเพศ					
22.	ข้าพเจ้าไม่กล้าตำหนิเพื่อน เมื่อเขาทำอะไรไม่ ถูกต้อง					
23.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่กล้าขอความช่วยเหลือจากบุคคล อื่นแม้ว่าอยากทำ					
24.	เมื่อพบคนที่รู้จัก ข้าพเจ้ามักขอให้เขาเข้ามาทัก ทายก่อนเสมอ					
25.	ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นขัดแย้งกับเพื่อน แต่ไม่รู้จะ พูดอย่างไรให้เพื่อนเข้าใจ					

แบบสอบถามการปรับตัวของนักเรียนกับครู

ลำดับ ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด
1.	ข้าพเจ้าเคารพและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครูเสมอ					
2.	ข้าพเจ้ารู้สึกที่ครูส่วนใหญ่มีความยุติธรรม					
3.	เมื่อข้าพเจ้ามีเรื่องไม่สบายใจ มักไปขอคำปรึกษาจากครูเสมอ					
4.	ถึงแม้ว่าครูจะดุ ตาหนิ ข้าพเจ้าไม่รู้สึกโกรธเคือง					
5.	ข้าพเจ้าพยายามเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับครูในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน					
6.	ข้าพเจ้าหาโอกาสซักถามปัญหาครู ในเรื่องต่างๆ ของโรงเรียน					
7.	เมื่อมีปัญหาในการเรียนข้าพเจ้าสามารถเข้าไปขอคำปรึกษาในเรื่องการเรียนจากครูได้					
8.	ข้าพเจ้าหาวิธีให้ครูสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน					
9.	เมื่อครูถามคำถามในห้องเรียน แม้ข้าพเจ้าตอบได้แต่ไม่กล้าตอบ					
10.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจ เมื่อครูมาเยี่ยมบ้านโดยมิได้คาดหมาย					
11.	ข้าพเจ้ารู้สึกอับอายเมื่อถูกครูตำหนิ หรือลงโทษต่อหน้าเพื่อนๆ					
12.	ข้าพเจ้ามักหลีกเลี่ยงการพบปะครู					
13.	ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการเข้าพบครู					
14.	ข้าพเจ้าขอคำแนะนำจากครูเสมอเมื่อมีข้อสงสัย					
15.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าครูมักใช้อารมณ์ในการตัดสินลงโทษนักเรียน					

ลำดับ ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด
16.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณครูคอยสอดส่องดูแลความ ประพฤติของนักเรียนอย่างใกล้ชิด					
17.	ครูส่งเสริมให้ข้าพเจ้าและเพื่อนเข้าร่วมกิจกรรม ทุกอย่างที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น					
18.	ครูส่งเสริมให้ข้าพเจ้าและเพื่อนๆ ค้นคว้าหา ความรู้นอกเหนือจากที่เรียนในห้อง					
19.	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัด เมื่อครูมาดูขณะทำงาน					
20.	เมื่อครูดักเตือนข้าพเจ้าเมื่อทำผิด ข้าพเจ้าจะ ปรับปรุงแก้ไขเสมอ					

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับศาสนา

ขอให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ ซึ่งเกี่ยวกับเหตุผลในการนับถือศาสนาว่าตรงกับเหตุผลของนักเรียนหรือไม่ และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่กำหนดให้

ลำดับ ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด
1.	การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา อาจจะทำให้ ผู้ปฏิบัติเสียผลประโยชน์					
2.	การยึดถือศาสนามากเกินไป จะทำให้คนอื่นว่าเรา เป็นคนอ่อนแอ					
3.	ฉันรู้สึกอายตนเองเมื่อได้ทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นำความเคืองร้อนมาสู่ผู้อื่น โดยถือว่าทำบาป ตามหลักการที่ดีของศาสนา					
4.	ศาสนาของศาสนาที่ฉันนับถือสามารถคลั่งคลั่ง สิ่งของเงินทองให้แก่ผู้นับถือ					
5.	ศาสนาของศาสนา ได้วางหลักการของศาสนาให้ ผู้ปฏิบัติอยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์ทางสังคมอย่าง ถูกต้อง					
6.	ศาสนาช่วยกล่อมเกล้าให้มนุษย์รู้จักเกรงกลัวต่อ การทำชั่ว					
7.	ศาสนาช่วยให้ฉันเห็นคุณค่าของการทำดี ละเว้นชั่ว					
8.	ฉันประพฤติตามคำสั่งสอนของศาสนา เพราะเห็น คุณค่าอันประเสริฐตามคำสั่งสอนนั้น					
9.	ฉันนับถือศาสนาตาม พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย มาก กว่าจะเห็นความสำคัญของศาสนาด้วยตนเอง					
10.	การฝ่าฝืนหลักปฏิบัติหรือข้อห้ามทางศาสนา ไม่ ส่งผลให้เกิดความเสียหายกับสังคม					

ลำดับ ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด
11.	ศาสนาสอนให้ละเว้นการทำชั่ว แม้เป็นการทำชั่ว เพียงน้อยนิด เพื่อมิให้เราทำชั่วที่ยิ่งใหญ่กว่านี้					
12.	ทรัพย์สินสมบัติที่จะได้รับเกิดจากการทำงานด้วย น้ำพัก น้ำแรง มิใช่การบนบานจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทางศาสนา					
13.	การปฏิบัติตามหลักศาสนาอาจทำให้เสียเปรียบ ผู้อื่นได้					
14.	ฉันทริทธาในหลักการของศาสนาอย่างแรงกล้า โดยปราศจากการชักจูงของญาติ พี่น้อง					
15.	แม้ฉันจะทำชั่ว แต่ศาสนาจะช่วยให้ฉันรอด ปลอดภัย					
16.	หลักการปฏิบัติทางศาสนา จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติมี ความสุขความเจริญได้จริง					
17.	ศาสนามีหลักปฏิบัติที่มุ่งหวังให้บุคคลได้ปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ของมหาชน					
18.	การประพฤติตนตามหลักการของศาสนา เป็น หน้าที่ของพลเมืองที่ดี					
19.	ผู้ปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด จะได้ โชคลาภที่เป็นทรัพย์สิน เป็นค่าตอบแทนอย่าง ไม่คาดฝัน					
20.	ข้อปฏิบัติหรือข้อห้ามทางศาสนา เป็นสิ่งที่มี ประโยชน์และมีค่ายิ่งนัก					
21.	แม้ว่าศาสนาที่นับถือนี้ มิได้ให้ผลตอบแทนเป็น สิ่งของหรือเงินทองที่มีค่า ฉันก็ยังศรัทธาใน หลักการของศาสนาที่สอนให้ทุกคนเป็นคนดี					

ภาคผนวก ข
ค่าจ้างเหมาของแบบสอบถาม

ตาราง 49 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบ

แบบสอบถาม	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
ด้านการเรียนการสอน	1	9.74	11	7.76
	2	8.01	12	6.47
	3	11.09	13	10.77
	4	10.07	14	5.84
	5	6.83	15	5.13
	6	11.66	16	9.64
	7	9.66	17	11.90
	8	10.18	18	8.65
	9	12.12	19	9.72
	10	5.75	20	9.89
การปรับตัวกับเพื่อน	1	5.87	14	6.41
	2	5.28	15	12.73
	3	6.95	16	7.72
	4	5.79	17	2.76
	5	6.22	18	9.73
	6	8.52	19	5.51
	7	9.42	20	8.53
	8	3.54	21	6.66
	9	6.13	22	4.79
	10	6.47	23	6.47
	11	7.47	24	6.91
	12	8.66	25	6.18
	13	3.86		

การปรับตัวกับครู	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
	1	5.55	11	4.44
	2	5.83	12	6.98
	3	7.08	13	5.67
	4	6.33	14	7.79
	5	8.38	15	3.56
	6	6.79	16	4.43
	7	8.03	17	6.81
	8	8.25	18	4.72
	9	4.29	19	5.44
	10	8.07	20	5.34
การรู้คุณค่าทางศาสนา				
	1	10.30	12	4.21
	2	9.81	13	9.77
	3	5.05	14	3.20
	4	8.17	15	6.74
	5	9.17	16	6.57
	6	9.00	17	5.36
	7	11.24	18	3.75
	8	8.80	19	6.71
	9	4.75	20	7.70
	10	9.32	21	10.82
	11	5.31		

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวสมหมาย ชื่อสกุล จิตวารินทร์
เกิดวันที่ 7 เดือนสิงหาคม พุทธศักราช 2494
สถานที่เกิด อำเภอธลาง จังหวัดภูเก็ต
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 42/3 หมู่ 6 ถนนประชาอุทิศ
เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพฯ 10140
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวัดทุ่งครุ เขตราชบุรีบูรณะ
กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

2513	มัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนกวิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย
2518	ปกศ. สูง (วิชาเอกคณิตศาสตร์ โทภาษาอังกฤษ) จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2525	ค.บ. (เอกคณิตศาสตร์ โทอุตสาหกรรมศิลป์) จากวิทยาลัยครู สวนสุนันทา
2539	กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ศึกษาการปรับตัวและการรู้คุณค่าทางศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

บทคัดย่อ
ของ
สมหมาย จิตวรินทร์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2539

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษา 1) การปรับตัวโดยรวม การปรับตัวกับการเรียนการสอน การปรับตัวกับเพื่อน การปรับตัวกับครู 2) การรับรู้คุณค่าทางศาสนา ของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม แยกตัวแปร เพศ ชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฐานะทางเศรษฐกิจ การรับรู้คุณค่าทางศาสนา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าทางศาสนากับการปรับตัวของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 318 คน เป็นนักเรียนไทยพุทธ 165 คน และนักเรียนไทยมุสลิม 153 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามการปรับตัวกับการเรียนการสอน การปรับตัวกับเพื่อน การปรับตัวกับครู และแบบสอบถามการรับรู้คุณค่าทางศาสนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t -test F -test และเปรียบเทียบรายคู่ ใช้สถิติของ เซฟเฟ่ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. นักเรียนไทยมุสลิม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการปรับตัวโดยรวม และด้านการเรียนการสอนดีกว่านักเรียนไทยพุทธ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. นักเรียนไทยมุสลิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนไทยพุทธที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
3. นักเรียนไทยมุสลิมที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง ปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนไทยพุทธที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง
4. นักเรียนไทยพุทธที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ ปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาต่ำ
5. นักเรียนหญิงปรับตัวกับเพื่อนได้ดีกว่านักเรียนชาย
6. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีการปรับตัวกับเพื่อนแตกต่างกัน
7. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการปรับตัวโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
8. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

9. การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชาย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

10. การปรับตัวโดยรวม การปรับตัวกับการเรียนการสอน และการปรับตัวกับครู ของนักเรียนหญิง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

11. การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

12. การปรับตัวด้านการเรียนการสอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

13. การปรับตัวโดยรวม การปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

14. การปรับตัวโดยรวม การปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

15. การปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของนักเรียนไทยมุสลิมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้คุณค่าทางศาสนา

A STUDY OF ADJUSTMENT AND AWARENESS OF RELIGIOUS VALUE
OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENT

AN ABSTRACT
BY
SOMMAI JITWARIN

Presented in Partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 1996

The purpose of this study were 1) to determinestudents' adjustment to teaching - learning situation , peer group, teachers; 2) to investigate awareness of religious values held by Buddhist and Islamic students in relation to sex, school class, scholastic achievement, economic status; religious values ; and 3) to reveal the correlation between awareness of their religious values and adjustment.

The sample consisted of 318 students 165 Buddhist and 153 Islamic - from a lower secondary school in Bangkok. The instruments for collecting data were the tests on adjustment and awareness of religious values . The statistical methods for analyzing the data were t - test and F - test .

The results were as follows :

1. Matayom 1 Islamic students had better adjustment than Matayom Buddhist student as a whole and especially in learning - teaching situation .
2. Islamic students of higher scholastic achievement had better adjustment than Buddhist students of higher scholastic achirvement .
3. Islamic students with higher awareness of religious values had better adjustment than Buddhist students with higher awareness of religious values .
4. Islamic students with lower awareness of religious values had better adjustment than Buddhist students with lower awareness of religious values .
5. Female students had better adjustment to peer group than male students .
6. There was a significant difference in adjustment to peer group among Matayom 1, 2 and 3 students
7. There was a significant difference in adjustment among students with higher , average , and lower scholastic achievement as a whole as well as in each aspect .
8. Students with higher scholastic achievement showed more awareness of religious values than those with lower scholastic achievement .
9. Mael students' adjustment and awareness of religious values were found to be significantiy correlated .

10. Female students adjustment as a whole and in, learning - teaching situation as well as their adjustment to, teacher and thire awaerness of religious values - were found to be significantly correlated .

11. Matayom 1 and 2 students adjustment and awaerness of religious values were found to be significantly correlated .

12. Matayom 3 students' adjustment in learning teaching situation and awaerness of religious were found to be significantly correlated .

13. Students with higher and lower scholastic achievement had significantl correlation correlate in a whole adjustment , peer group and awaerness of religious values.

14. Students with average status had significantly values correlation in a whole adjustment , peer group and awaerness of religious .

15. Islamic students' adjustment and awaerness of religious values were found to be significantly correlated .